

RØYKEN HISTORIELAG

Bygdemagasinet

NR 68 NOVEMBER 2015



Foto: Bjørn Auke

Bygdemagasinet

NR 68 NOVEMBER 2015

INNHold

Røyken Historielag 2015 – 2016	1
Har vi bruk for historielaget?	2
Lagets tilblivelse	4
Røyken Historielag 50 år	6
Hva har hendt, og hva hender?	7
Røyken historielags 20-års jubileumsfest i Åros	14
Røyken Historielag 1966 – 1996	15
Historielagets turer og utflukter 1966 - 2015	20
Æresmedlemmer og hedersprisvinnere gjennom tidene	23
Røyken historielag - Stiftet 20. januar 1966	24
Røyken historielag, medlemstall	30
Innflytterne	32
Noen glimt fra lagets arbeide i dag	36
Kjenner du denne?	38
Apropos Åroskeramikk	39
Skytterfest anno 1868	41
Oldtidsmarsjen 2015, søndag 20. september	46
Oldtidsmarsjen 2015 - natursti	47
Røykenmila 2015	49
Sagbruk	50
100 års pliktarbeid for Røykens bønder	55
Hva man ofte kommer borti når man driver med slektsforskning	58
«Norges låver»	60
Bli med Historielaget til Berlin!	61
Berlin med Spreewald	62
Om Bygdemagasinet	64

Bygdemagasinet's redaksjon:

Arne Myrvang, tlf. 31 28 13 85

Rolf Karlsen, tlf. 41 42 50 72

Kjell Jørgensen, tlf. 31 28 33 45

Bjørn Fossnes, tlf. 92 25 85 12

Lederen har ordet

Røyken Historielag ble stiftet i 1966, og den 20. januar 2016 - nøyaktig på dagen - fyller laget 50 år.

Dette skal vi feire på mange vis, først med et festmøte for medlemmer og gjester.

Deretter vil det skje mye ut gjennom året. Bortsett fra festmøtet den 20. januar 2016 vil alle arrangementene være åpne for alle interesserte. Arrangementene vil bli annonsert i pressen og på våre hjemmesider.

På denne måten søker vi å skape interesse for lokalhistorie, og vi skal heller ikke stikke under stol at vi ønsker oss flere medlemmer - tiltross for at vi med våre 660 medlemmer ved siste årsskifte var Buskeruds største historielag.

Og hvorfor driver vi nå egentlig med lokalhistorie? Jo, vi mener at kunnskap om all historie, også lokalhistorie, er viktig fordi slik

kunnskap skaper samhold og tilhørighet. Det å vite hvordan folk hadde det i gamle dager gir dessuten et perspektiv for å forstå dagens samfunn, og ta inn over seg hvilken betydning de generasjonene som gikk foran oss har hatt for utviklingen av land og virke.

Det er mange temaer som tas opp i dette Bygdemagasinet belyser mange ulike forhold. Det er ingen samlet beretning om lagets historie, men et forsøk på å vise bredden i historielagsarbeidet.

Sist, men ikke minst: Røyken kommune har gitt oss et bidrag på kr. 30 000 til jubileumsfeiringen. En stor takk til kommunen!

God lesning!



KÅRE SELVIK

Røyken Historielag 2015 – 2016

Kornmagasinet, Grettekroken 1, 3440 Røyken. post@historielaget.no

Hjemmeside: <http://historielaget.no>

Styret, inkl. BM redaksjon:

Verv	Navn/ Adresse/ e-post	Tlf p / a	Mobil
Leder	Kåre Selvik, Skolev. 4, 3478 Nærnes kaselvi@online.no	31281720	99260034
Nestleder	Bjørn Auke, Dalbøv. 1, 3472 Bødalen bjorau@gmail.com	31280387	90505225
Kasserer	Arnulv Solberg, Furubergløkka 14, 3477 Båstø arnulvs@online.no	31288065	41698189
Sekretær	Bernt Otto Hauglin, Fossumv.2, 3440 Røyken mail@mbnorway.no	31286127/31284111	91366280
Styrem.	Inger-Lise Aabye, Aspelund 1, 3430 Spikkestad ingerlise.aabye@online.no		97193945
Varam.	Inger Drengsrud Førde, Brøholtv. 2, 3430 Spikkestad inger@broholt.no	31281843	91887496
Varam.	Morten Fleischer, Vardev. 14, 3470 Slemmestad morten.fleischer@online.no	31281645	91681774
Varam.	Rolf Karlsen, Smiekroken 30, 3470 Slemmestad rolf-kar@online.no		41425072
Red. BM	Arne Myrvang, Snarv. 6, 3478 Nærnes arne.myrvang@altiboxmail.no	31281385	91865145

Har vi bruk for historielaget?

Av styreleder Elin Myhre, Landslaget for lokalhistorie

Først vil jeg gratulerer Røyken historielag med 50 års jubileet! Røyken historielag framstår som en livskraftig 50 åring med mange gode år foran seg! Lykke til videre!

Ja vi har bruk for historielaget!

Fordi historielaget gir deg kunnskap og forståelse om

- deg selv og din familie
- din bygd
- din by
- din region
- ditt land

**HISTORIELAGET ER SELVE
LIMET I EI BYGD, EN BYDEL,
EN BY, EN REGION.
LIMET HETER LOKALHISTORIE
SOM BESTÅR AV STOLTHET,
IDENTITET OG KJÆRLIGHET.**

Lokalhistorie

Et historielag driver med lokalhistorie, og lokalhistoria er knytta til en bygd, en kommune eller deler av en kommune eller en region. Ordet lokalhistorie er et flertydig, sammensatt og spenningsfylt begrep. Det består av to ord *lokal* og *historie*. Ordet *lokal*, som kommer av det latinske ordet "locus", betyr **sted**, og ordet *historie*, som også er et latinsk ord, referer seg både til historie i betydningen fortid, eller beskrivelse/fortelling av og om fortida.

Rent språklig kan lokalhistorie både vise til stedets fortid og til en fortellende beskrivelse av stedets fortid. Videre vil lokalhistoria til et sted fortelle noe om lokalsamfunnet, vårt lokalsamfunn vi alle har et forhold til, enten vi er født der eller bor der.

Hvor kommer du ifra?

Det er et spørsmål vi alle har hørt en eller annen gang. Og vi svarer ofte med glød hvor vi er født eller hvor vi bor nå.

Som styreleder er det et privilegium for meg

å få møte glødende historielagsmedlemmer over det ganske land, og jeg vil gjerne være litt personlig og dele en nylig opplevelse. Spørsmål om hvor jeg kommer fra, fikk jeg nylig i et møte med interessant historielag i Oppland fylke. Svaret jeg gav, viste seg at det ukjente fantastiske kulturvernarbeid i bygda, fikk en ny relevans for meg. Det storstilte bevarings-, formidlingsprosjekt og dokumentasjonsarbeidet hadde koblinger til min barndoms by. Og i møte med historielagsmedlemmenes iver og entusiasme for sitt sted, satte i gang en glød og nysgjerrighet hos meg. Stedet jeg besøkte var ikke lenger et ukjent sted, nå fikk stedet en betydning som jeg kunne koble til min kjærighet til mitt oppvekststed.

Lokale kjærighetshistorier

Historielagene rundt omkring formidler lokale kjærighetshistorier. Den erkjennelsen går igjen over hele landet, der folk i kjærighet til sitt sted, samler inn, tar vare på, forsker på og formidler disse kjærighetshistoriene i form av årbøker, kalendre, teaterfortellinger, kulturhistoriske verk osv.

Tilhørighet

Tilhørighet gir menneskene trygghet. Vi ser at stor mobilitet kan skape utrygghet og menneskene trenger tilhørighet. Historielagsarbeidet bidrar til å gi menneskene tilhørighet og trygghet. Historielag er ikke bare knytta til bygda, også i byene og bydelene er det de siste åra danna stadig nye historielag som tar seg av bydelens lokalhistorie. Aktiviteter, kulturvandringer og fortellinger skaper en tilhørighetsplattform som gir trygghet, identitet og stolthet.

Historielagene - bærebjelker i levedyktige lokalsamfunn

Min påstand er at aktive historielag, skaper aktive og levedyktige lokalsamfunn. Det aktive historielaget driver med innsamling av kulturminne, fotos og folkeminne, slektsforskning, enkelte lokallag eier og driver båtsamlinger,

bygdetun og små museer, de arrangerer historiedager, lokalhistoriske teaterspill, lokalhistoriske vandringer, lager møter og seminar om sentrale temaer. Og sist, men ikke minst, er oppmerksomheten konsentrert om de tradisjonelle oppgavene i det immaterielle kulturarvet i form av utgivelse av årbøker, kilder og arbeide med by- og bygdehistorier. Ja vi kan kalle det en lokalhistorisk folkebevegelse.

Et levedyktig lokalsamfunn er bevisst sin lokalhistorie

Lokalsamfunn som vet noe om si lokalhistorie, er levedyktige. Kunnskap om fortida og historia er fundamentert i kulturarv, både materiell kulturarv og immateriell kulturarv og bygger ofte på fagfeltet lokalhistorie.

Fagfeltet lokalhistorie har røtter tilbake til de topografiske beskrivelsene av landskap, befolkning og økonomi som vokste fram i opplysningstiden, men det vi kan kalle den moderne lokalhistoria oppsto på slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet.

Når vi bruker uttrykket "moderne lokalhistorie" sikter vi ofte til bygdeboka og byhistoria, som definerer innholdet i fagfeltet for allmennheten. Eller som historiker Jørn Sandnes uttrykte det: *Lokalhistorie er arbeid med historien til et lokalsamfunn på lokalsamfunnets egne premisser.*

Lokalhistorias janus-ansikt

Uttrykket "lokalhistorias janusansikt" ble første gang brukt av historikerne Einar Niemi og Harald Winge i 1993. Uttrykket refererte til det faktum at lokalhistorie på den ene side er en frivillig kulturaktivitet som særlig er organisert gjennom historielagene, og på den annen side en vitenskapelig disiplin. Men de understreket også at realiteten ofte var fruktbart samarbeid mellom lokal spisskompetanse og faghistorikeren.

Sammen er vi sterkere!

Trenger så disse mangslungne og aktive lokalhistoriske lagene med en lokal spisskompetanse landsorganisasjonen *Landslaget for lokalhistorie*? En kan kanskje si det slik at det er noe av et paradoks at historielag som har sitt formål og hovedvirke i *lokalsamfunn* helt tilbake til 1920, har vært organisert i en *landsorganisasjon*, Landslaget for lokalhistorie med et lite hode på en stor kropp!

Svaret på spørsmålet er JA når over 400 lag er medlem i denne største frivillige kulturvernorganisasjon i Norge, med 70.000 medlemmer spredd rundt i så å si alle landets kommuner. Landslaget for lokalhistorie (LLH) har til formål å *arbeide for lokalhistorie og kulturvern og organisere samarbeidet med historielag i Norge. LLH skal være bindeledd mellom historielagene, myndighetene og de vitenskapelige institusjonene.* Bindeleddet over til den akademisk orienterte lokalhistoriske forskning går først og fremst til Norsk lokalhistorisk institutt.

Lokalhistoria framover

Hva med lokalhistoria i framtida? Hva med lokalsamfunnet som begrep? Hvilke emner og temaer vil fange interesse og i hvilken form?

Vi bor jo snart nesten alle i urbaniserte strøk. Jeg tror det er et visst samsvar mellom målgruppen og temavalg. Norsk lokalhistorie har hatt basis i det norske bondesamfunnet, i gards- og slektshistoria. Men vil det få det i samme grad i framtida etter hvert som båndene tilbake til de bygdesamfunn de fleste av våre foreldre eller besteforeldre kom fra, blir svakere?

Jeg tror også at lokalhistoria i det urbaniserte samfunn i form av tettsteder og bydeler vil få større oppmerksomhet i framtida og at historielagene fortsatt vil være bærebjelker i levedyktige lokalsamfunn.

Kilder: Norsk Lokalhistorisk Institutt

Lagets tilblivelse

På årsmøtet i Røyken Bondelag den 23. november 1965 ble det valgt en komite som fikk i oppdrag å forberede dannelsen av et historielag i Røyken. Komiteen kom til å bestå av Per Ølstad, Einar Vinbæk og Hans Graff med den sistnevnte som formann.

Det første bidrag til historielagets virke ble gitt av "Røyken Husdyrforsikring" i det dette selskap var oppløst i 1965 og av lagets midler var kr. 3 000.- gjennom Bondelaget stillet til disposisjon for utgivelsen av en ny bygdebok.



Motivet ovenfor stammer fra et funn på Morberg gård i Røyken i 1908. Der ble det funnet to ovale bronsespenner fra yngre jernalder.

Dette er såkalt "Jellingestil", en fase av den germanske dyreornamentikken som var dominerende for 1 000 år siden.

Selve "Jellinge"-navnet stammer fra Jelling i Jylland i Danmark. Der ble bl.a. "Jellingesteinene" med runeinnskrifter funnet.

Røyken historielag nyttet motivet fra Morberg som sitt symbol i sine årbøker t.o.m. 1980. I årsmøtet 25/4-83 ble det imidlertid vedtatt at emblemet fra Røykens millitærfane fra 1658 skulle være lagets symbol.



Røyken historielag har tatt motivet fra bygdas gamle millitærfane som sitt symbol. Fanen ble laget i 1658 og hadde i tillegg til motivet også bygdenavnet RØKEN med. Originalen befinner seg på Norsk Folkemuseum, men er i svært dårlig forfatning.

17.-mai komiteen ved Midtbygda skole bekostet for noen år siden en tro kopi av fanen. Og hver 17. mai nyttes den til minnestunden foran bautaen ved Røyken kirke.

Se for øvrig mer om bygdefanen inne i bladet
Red

Røyken Historielag 50 år

Røyken Historielag fyller 50 år 20. januar 2016, noe som vil bli behørig markert med en rekke forskjellige arrangementer rundt i kommunen. Den første markering er faktisk denne utgaven Bygdemagasinet, det lokalhistoriske magasinet vårt du nå holder i hånden. Her følger et lite innblikk i opprinnelsen til laget samt informasjon om hva laget i dag beskjeftiger seg med. Vi vil også vi fortelle om hvilke planer vi har for jubileumsåret.

Om laget

På årsmøtet i Røyken Bondelag den 23. november 1965 ble det besluttet å arbeide for etablering av et historielag i kommunen, og det ble valgt en komité som fikk i oppdrag å forberede dannelsen av et slikt lag i Røyken. Komiteen kom til å bestå av Per Ølstad, Einar Vinbæk og Hans Graff, med sistnevnte som formann. Komiteen innkalte så til et stiftelsesmøte på forsamlingshuset Høyenhall i Røyken torsdag 20. januar 1966, her ble lagets første styre valgt med Hans Graff som formann, Odd Sandlund som kasserer og sekretær og John Lund som styremedlem.

Noen viktige milepæler:

1970

Prestegårdsstabburet fra 1780 ble utbedret med ny bunngripe og stabber, malmfuru fra Kjekstad ble benyttet.

Historielagets første årbok ble utgitt, i de første årene kom den med noen års mellomrom, mens den fra og med 1989 har blitt utgitt årlig.

1978

Kopi av Røykens gamle militære bygdefane fra 1658, ble etter oppfordring fra 17. mai-komiteen på Midtbygda skole laget, og ferdigstilt til 17. maifeiringen. Det var Bernt Bærem Svendsen som sto for arbeidet. Originalen, som er i svært dårlig forfatning, befinner seg nå på Norsk Folkemuseum. Det er motivet på denne fanen historielaget har hentet sin logo fra.

1979

Kommunens kulturminner er på det nærmeste registrert og utbedring av eldre og verneverdige bygninger har kommet godt i gang.

1985

Historielaget overtok Kornmagasinet fra Røyken kommune. Magasinet var den gang i en svært dårlig forfatning.

Bygdemagasinet så dagens lys, og har senere kommet ut jevnlig.

1987

Kornmagasinet ble innviet 14. juni 1987, etter et stort antall dugnadstimer.

Historielaget mottok Røyken kommunes kulturpris.

1988

Oldtidsmarsjen "fjordimellom" ble arrangert første gang, og har senere blitt arrangert årlig, med unntak av to år.

1990

Flere av historielagets medlemmer var med på laftekurs.

2001

Historielaget arrangerte Oslofjordmesterskap i isskjæring på Høvikvollen.

I løpet av de 50 årene som har gått siden stiftelsen har laget vokst til å bli Buskeruds største historielag med mer enn 660 medlemmer og har en rekke aktiviteter fordelt på forskjellige grupper og komiteer på programmet. Vi har nå mer enn 60 verv fordelt på styret og ulike redaksjoner, komiteer og grupper. Vi har separate enheter for arrangement, museumsdrift, bygdemagasin, slekts- og gårdshistorie, årbok, vedlikehold og skilting av oldtidsveien, kyststien, hederstegn, bygningsdrift og vedlikehold, revisjon og valg. Historielaget eier og drifter Kornmagasinet med bygdesamlingen

på Bjørnstad og Gjellumstua og bygdemuseet på Hernestangen.

Røyken Historielag gjør en viktig frivillig innsats for lokalsamfunnet, storsamfunnet og kommende generasjoner. Dette gjennom registrering av, og informasjon om kommunens arkeologiske kulturminner og kulturmiljøer, ivaretagelse av bygninger, redskaper, skrifter og bilder fra svunnet tid og fortellinger om enkeltmenneskers historie gjennom intervjuer publisert i lagets årbøker, i medlemsbladet Bygdemagasinet, på vår hjemmeside og Facebookside og gjennom medlemsturer og foredrag. I tillegg har vi planlagt og gjennomført første del av skoleprosjektet "Røyken forteller" sammen med den "Kulturelle skolesekken" – et opplæringsprogram for samtlige av kommunens elever på 4. klassetrinn. Gjennom dette arbeidet medvirker laget til at nye generasjoner settes i stand til å føre en nødvendig og skapende dialog med fortiden.

Om jubileumsmarkeringen

Vi har hatt en aktiv planleggingsgruppe i virksomhet fra slutten av 2014; noe som har resultert i et forprosjekt som nå skal realiseres i flere

arrangement i jubileumsåret. Alt er ikke detaljplanlagt ennå, men vi vil her lette litt på sløret og dele våre planer.

Vi planlegger en åpning av jubileumsåret på Høyenhall på stiftelsesdatoen 20. januar.

Så vil vi holde et arrangement som dreier seg om den store industrien isskjæring og eksport ble for distriktet vårt i siste halvdel av 1800-tallet og første halvdel av 1900-tallet.

Neste arrangement vil vi holde en weekend på Hernestangen, her vil særlig fokuserte på å aktivisere barn og familier med hovedvekt på gamle redskaper og teknikker.

Så vil det bli et arrangement vi har kalt "Røyken rundt", en "løype" med forskjellige foredrag og aktiviteter i steder som Bødalen, Slemmestad, Nærnes, Hygge, Spikkestad og på kornmagasinet på Bjørnstad.

Det siste arrangementet vi foreløpig har planlagt er en jubileumsutgave av Oldtidsmarsjen med forskjellige innslag langs løypa.

Vi håper og tror vi vil engasjere og fascinere mange røykenbøringer i jubileumsåret.

Bjørn Auke

Hva har hendt, og hva hender?

Dette har hendt:

20. september
8. oktober

Oldtidsmarsjen
Høstmøte

Hva hender i lagets regi?

3. desember
5. februar
10. mars

Julemøte
Dugnadsfest
Årsmøte

Bladselskapet

Fremtiden

DRAMMEN

JANUAR 1966

Nr. 10750

Herr Hans Graff,
Røyken.

An ANNONSE 40 mm høy over 2 spalter

Innrykket: 15/1

Antall mm i alt 80

Pris pr. mm 65 øre

+ „Bill. mrk.” — „Eksp. anv.”

Netto kr.

52.00

Notasens nr. bes vennligst oppgitt ved betaling.
Benytt POSTGIRO 460.10 eller BANKGIRO 10.090/190

Røyken

Med dette innbys alle interesserte enkeltpersoner, foreninger, lag og organisasjoner til møte på Høyenhall torsdag den 20. januar d. å. kl. 19.00 for eventuell dannelse av historielag i Røyken.

Program for møtet:

Orientering om oppgavene for et historielag ved cand. philol. og siv.agr. Kåre Lunden fra Norsk Lokalhistorisk Institutt.

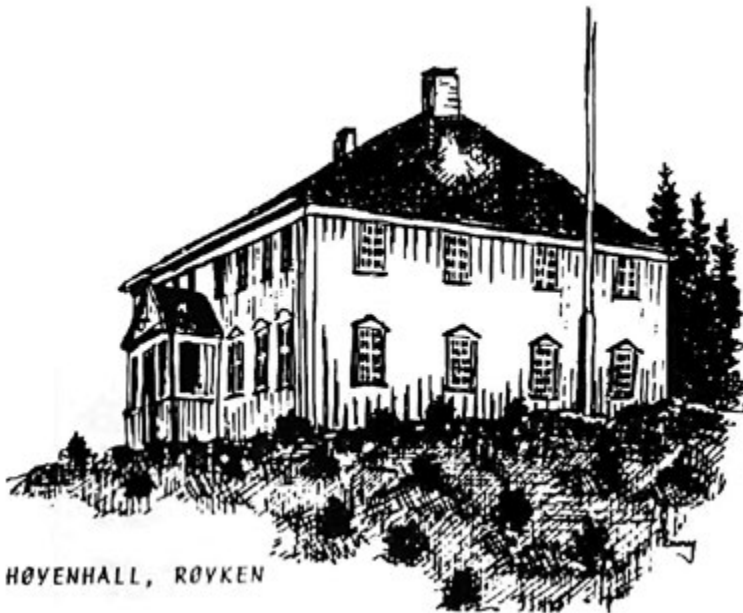
Samtale med Johan Hagenlund.

Dannelse av historielag og valg av styre.

Eventuelt.

Komitéen

Annonsen og fakturaen for stiftelsesmøtet



HØYENHALL, RØYKEN

*Forsamlingshuset Høyenhall hvor stiftelsesmøtet fant sted 20. januar 1966.
Tegning av Penny Hansen*

Referat

fra møte på Høyenhall den 20. januar 1966.

Møtet var innkalt av komiteen, bestående av Hans Graff, Einar Vinbæk og Per Ølstad, - som ble oppnevnt av Røyken Bondelag. Komiteen hadde som mandat å forsøke å få dannet et historielag i Røyken.

Innkallingen til møtet var foretatt ved annonser i Fremtiden og Buskeruds Blad. Videre hadde menighetsbladet for Røyken en omtale av møtet i sitt januarnummer. I "Buskerudnytt" i kringkastingen den 17/1-66 var også møtet blitt omtalt.

Da formannen i komiteen herr Hans Graff hadde forfall, ble møtet åpnet av Einar Vinbæk. Han ga en kort omtale av hvad komiteen hadde foretatt seg i saken, og ønsket samtlige velkommen til møtet, - spesielt cand. philol. siv. agr. Kåre Lunden fra Norsk Lokalhistorisk institutt og herr Johan Hagenlund, Hyggen.

Det av komiteen fremlagte program for møtet ble godkjent uten merknad.

Som møteleder ble enst. valgt Einar Vinbæk og som sekretær Per Ølstad.

Som første post på programmet fikk man en meget omfangsrik orientering om oppgavene for et historielag av herr Lunden. Deretter fortalte Johan Hagenlund fra "det gamle Røyken" i en samtale med Einar Vinbæk.

Ordet ble så gitt fritt for spørsmål og diskusjon.

I en pause ble det nå servert kaffe og julekake.

Møtelederen konstaterte at det, såvidt man kunne skjønne, var stemning for å danne historielag i Røyken.

Dette ble sterkt støttet av bl.a. sogneprest Kvarstein, som absolutt mente at interessen var tilstede.

Ordfører Nilsen mente også det samme, og antok at kommunen ville være lydhør, og se med velvilje på et slikt tiltak. At interessen var tilstede ble også støttet av flere som uttalte seg.

Møtet vedtok så å konstituere historielag i Røyken.

Man var enige om at styret skulle bestå av 5 medlemmer.

Ved valget ble imidlertid dette endret, - og som et foreløbig styre ble ent. valgt:

Hans Graff, Røyken,
Odd Sandlund, Jerdaltangen og
John Lund, Åros.

Man forutsatte at dette midlertidige styre i sitt arbeide først og fremst tar for seg utkast til lover for laget, - og at man i denne forbindelse kommer tilbake til bl. a. antall styremedlemmer.

Bondelagets formann Erik Enger gikk ut fra at det beløp som Røyken Husdyrforsikring, gjennom Bondelaget, hadde stillet til disposisjon for bygdebok m.v., kr. 3.000,- ville kunne stilles til disposisjon for historielagets styre.

Det var ca. 30 stykker tilstede på møtet.

- 2 -

Før møtet ble havet ble navnene notert på de tilstedeværende som erklærte å ville melde seg som medlemmer av historielaget. Følgende navner ble da notert:

C. H. Yli, Røyken
 Syver Nilsen, Aros
 Ralph Chr. Halling, Slemmestad
 lektor fru Senstad, Slemmestad Ungdomsskole
 " Viken, " "
 John Lund, Aros
 Th. Nilsen, Røyken
 Anne Grethe Graff, Røyken
 Solveig Bjørnstad, Røyken
 Ingrid Vinbæk, Jerdaltangen
 Borghild Bølskog, Røyken
 Gunvald Kvarstein, Røyken
 Arthur Aaberg, Hygge
 Alf Heggum, Aros
 Bjørn Dagsleth, Røyken
 Odd Sandlund, Jerdaltangen
 Kristian Grette, Røyken
 Harry Moen, Røyken pleiehjem, Røyken
 Johan Hagenlund, Hygge
 Finn Foss, Røyken
 Erik Enger, Røyken
 Lars Moe, Røyken
 Einar Vinbæk, Jerdaltangen
 Bernt Svendsen, Spikkestad
 Per Ølstad, Nærnes.

1 eksemplar av referatet sendes herr Hans Graff, herr Odd Sandlund og herr John Lund.
 De dokumenter som undertegnede har, bl. a. herr Lundens foredrag og lydbåndet fra samtalen med Johan Hagenlund legges ved til herr Graff.
 Komiteen ønsker styret og laget lykke til.

Røyken, den 25/1-1966.
 med hilsen

[Signature]

*Takk for samarbeidet.
 Jeg har sendt referatet til herr Vinbæk og
 til Røyken Bondelag med påtegning om
 at komiteen anser sitt oppdrag som fullført.
 Jeg går ut fra at du ordner opp i det økonomiske,
~~og oppsett av program for neste år.~~
 J.S.*

Røyken Historielag.

Røyken, 12. mai 1966.

I konstituerende møte på Høyenhall 20. januar 1966 ble nedennevnte valgt som et forelsbig styre for laget:

1. Hans Graff, Røyken,
2. Odd Sandlund, Jerdaltangen,
3. John Lund, Åros.

Dette styret fikk i oppdrag å utarbeide lover for laget.

14. april 1966 var styret samlet til det første møte og valg foretatt med sådant utfall: Formann Hans Graff, kasserer og sekretær Odd Sandlund, styremedlem John Lund.

I møtet ble forslag til lover for laget satt opp og det ble bestemt at lovforslaget sammen med innkalling til årsmøtet sendes samtlige som deltok i møtet på Høyenhall i januar.

Det ble videre bestemt at lovforslaget sammen med innkalling til årsmøtet tilsendes alle Vel-foreningene i Røyken.

Styret håper på denne måte å nå ut til flest mulig av Røykens innbyggere og en ber om at Vel-foreningene tar saken opp og oppfordrer sine medlemmer til å støtte opp om historielaget.

En håper også at alle som var tilstede på stiftelsesmøtet i januar vil delta i årsmøtet, - og at disse også gjør hva de kan for å få andre interessert i laget. -

Årsmøtet holdes 15. juni 1966 kl. 19.30 og settes på Kirkebygden gamle skole - gymnastikksalen.

Etter årsmøtet blir det omvisning i Røyken kirke.

Sogneprest Gunnvald Kvarstein har sagt seg villig til å gi en utredning om kirkens historie. En har lagt mye arbeid på studiet av kirken og en tror at en kan love en interessant kveld. -

Dødsorden for årsmøtet:

1. Lover for Røyken Historielag.
2. Valg.
3. Regnskap.
4. Historielagets arbeidsoppgaver.
5. Eventuelt.

En viser til vedlagte lovforslag. Mener De at forslaget er mangelfullt eller ufullstendig er styret takknemlig for Deres merknad og imøteser Deres forslag til endring. Skriftlig underretning må da gis til styrets formann straks. Styret ønsker vel møtt 15/6 1966.

Med hilsen

I styret for Røyken Historielag:

Hans Graff

Aktivt år for Røyken historielag

Det har vært et aktivt år i Røyken historielag. På årsmøtet nylig, kunne formannen, Bernt B. Svendsen, vise til en lang rekke saker som er utført i løpet av året. Rydding av gamle gravhauger er blant dem. Bygga har en lang rekke slike gravminner fra før-krigstiden, og et visst vedlikehold er nødvendig. Slike år har laget ryddet den store haugen ved Røyken kirke og de mange gravhauger på Sør-Be. Det store formålet av medlemsene til slike jobber viser at dugnadsløsten fortsatt er levende i laget.

Historielaget samarbeider også med de kommunale myndigheter om nye vitner i bygga. Videre skriver man med gamle stedsnavn og registreringer av historiske bygninger langs fjorden. Dette siste arbeidet i samarbeid med Foreningen til Norske Fortidsminnesmerkers bevaring — Oslufjord-registrering. Historielaget har også en representant med i den komiteen som arbeider med bevaring av «Kommunesenter» på Grotte.

Laget har også gitt ut bok i året som er gått. Den forrige kom i 1976. Boka kostet 15 kroner og har 688 svært god mottakelse. Av opplaget på 1000 er allerede 300 solgt. Minneoppgave for eldre ble en sak som vil engasjere laget sterkt i tiden som kommer. Dette er et temmelig stort arbeid som ligger på dem som er født i 1914 eller tidligere. Svendsen er forenklet med i den komiteen som arbeider med dette på landsplan.

Det er nå 140 medlemmer i laget, men bare 25 hadde funnet veien til årsmøtet.

Ved valgene ble Bernt B. Svendsen gjenvalgt som formann. Forvalg bleier styret av som nestleder Gustav Kirkerud, kasserer Arne S. Johansen (ny), sekretær Odd Sandlund (ny) og som styremedlem Olaf Skjerve.

Ole



Bernt B. Svendsen fortsatt som formann i Røyken historielag.



Formannen i Røyken historielag, Bernt B. Svendsen, holder festtalen.

Stilig jubileumsfest i Røyken historielag

Freitag den trettende markerte Røyken historielag sitt 15 års jubileum med en stilig fest på Høyenhall. De festpyntede bord med tulipaner og nyutsprunget bjørkeløv minnet om at vår og grøtid nærmer seg. Og grolid er det også innen historielagets virke. Formannen, Bernt B. Svendsen, kunne i sin festtale slå fast at interessen for å holde bygda kulturtradisjoner i hevd er stor.

Blandt de mange gjester var formennene i historielagene i Lier, Elver og Asker og Bærum sammen med sine fruer. De kunne fortelle om stor kontakt over herredagene også i gammel tid. Eller som en av gjestene sa det: Jenterne i nabo-bygdene er gjerne mer attraktive enn dem vi ser til daglig.

Formannen i Lier historielag, Per Grønmo, kunne berette at han egentlig er røykenboende. I hvert fall har han navnet fra Grønmo i Røyken. Han hadde meget å takke sine venner i Røyken for Historielaget i Røyken sto nærmest som fadderde laget i Lier ble stiftet. Han overrakte en fin og fin bok til Bernt B. Svendsen. Det var en «Fylskil Oeconomiak Beskrivelse» om Lier Prestegård i Aggershusen (1781) av Jens Jørgen (1781).

Fra Elver historielag hilste formannen, Ragnar Holmen. Han hadde også med en bok.

Metoden til Røyken-visen har dere stjålet fra oss, sa formann fra Asker og Bærum historielag. Han kunne fortelle at den populære melodien til «De Norges Blomster» ble utvalgt i Asker allerede i 1881. Men vi er glade over å kunne dele metoden med dere, heide han til. Formann hadde med en fin samling lokalhistoriske bøker fra sin hjembygd.

Ved bordet ble blant annet den populære Røyken-sangen sunget. Den ble i sin tid skrevet av lærer Anton Eckroff. Randi Sandlund hadde hatt Eckroff som lærer på den tid lygdesangen ble til. Hun fortalte at læreren skrev et og ett vers på tavla eller hvert som arbeidet gikk frem, og diskuterer innholdet med elevene. På den måten fikk fra Sandlund at også hun hadde vært med på å skape lygdesangen.

Det ble overrakt et vell av blomster under festlighetene. Blant annet fra Kulturstyret i Røyken kommune. Lagets første formann, Hans Graff, og sekretær Odd Sandlund fikk også blomster med hjem.

Ole Hauge



Bruere hilser fra Asker og Bærum historielag.



Lagets første formann, Hans Graff.

Røyken historielags 20-års jubileumsfest i Åros

(Tale holdt av Terje Martinsen under Røyken historielags 20-års jubileum i 1986)

I dag er det 8. mars. Det er vårt lags jubileum, men det er også kvinnes internasjonale merkedag. Det var den tyske kvinnelige sosialisten Clara Zetkin som i 1910 foreslo 8. mars som internasjonal dag til kamp for kvinners rettigheter. Nå hadde jo kampen for kvinners rettigheter pågått i lang tid før dette – og for balansens skyld får jeg gjøre oppmerksom på at den borgerlige kvinnebevegelsen er eldst. Den skriver seg fra 1870-80 årene.

Nok om det. Jeg har fundert litt på hvilke spor kvinner har satt etter seg i historien – og spesielt selvfølgelig: hva finnes av spor etter kvinners gjerninger og arbeid her i Røyken? Tar man en titt på kildematerialet, får man nærmest det inntrykk at kvinners oppgave må ha vært å produsere røykenmenn. Om dem er det mangt å lese, spesielt om de mer fremtredende menn.

På de eldste familiefotografiene ser vi staute karer med skjegg og bart sitte og posere mens kona står beskjedent bak til siden og hviler den ene hånden på ryggstøt. Trengte ikke kvinnene å hvile sin rygg og sine ben, mon tro? Å jo, de trengte nok det! Ei forholdsvis nylig utkommet bok "Opp først og sist i seng" viser med all tydelighet hva kvinnearbeidsdagen gikk ut på.

Grunnen til at jeg nevner dette er at jeg nevner dette, er at vi står framfor oppbyggingen av et bygdemuseum her i Røyken. En naturlig tanke er da selvsagt: Hva skal dette museet romme? Hvilket bilde skal det tegne av våre forfedre og formødre i hverdag og helg, i sorg og glede? Er det ikke slik at de fleste samlinger rommer gjenstander laget av menn? Vi vet jo at kvinnes arbeidsdag var lang og slitsom og at også de produserte mye. Jamen, rokken og mangletreet, sier du kanskje. Jo, både rokk og mangletre finnes rundt omkring – pent forarbeiddet av menn. Men, hvor er garnet, sokkene, genseren, buksene, dukene, gardinene o.s.v. Hvor er alt kvinnene produsert? Ja, riktig: Det ble enten spist opp eller slitt ut. Det forsvant!

La derfor dette være en oppfordring til oss selv til å forsøke å spore opp ihvertfall noe av det kvinner har gjort og produsert her i bygda. Det vil gjøre bygdesamlingen langt mer representativ og interessant, mener jeg.

For egen del har jeg tatt vare på en del pent broderte hvite underbukser etter bestemora til kona. Men jeg håper at det også finnes mer dekkende tekstiler rundt omkring (klær, duker, sengetøy, barnetøy, o.s.v.)

Røyken Historielag

1966 – 1996

Ved 30-årsjubileet i 1996 sto følgende artikkel å lese i Bygdemagasinet, signert Odd H. Sandlund

«Det var engang»... Slik begynner alle eventyr, og det sammen kan en vel si om historielagets spede begynnelse: Et gammelt husdyrforsikringsselskap i Røyken ble oppløst, og gjennom Bondelaget ble 3.000 kroner fra dette selskapet stillet til disposisjon for utgivelse av en ny bygdebok for Røyken.

I årsmøtet i Bondelaget den 23. november 1965 tok man opp tanken om å danne et historielag i Røyken, og en komite til å arbeide med saken ble valgt. Per Ølstad, Einar Vinbæk og Hans Graff fikk oppdraget, og allerede 20. januar 1966 innbød de til et møte på Høyenhall, - var det interesse for et historielag?

25 personer møtte opp, og RØYKEN HISTORIELAG ble stiftet samme dag. Et interimstyre bestående av Hans Graff, John Lund og Odd Sandlund ble utpekt til å ta seg av det videre arbeide, - og alle de fremmøtte lovet medlemskap i laget. Interimstyret utarbeidet lover for historielaget og innkalte til årsmøte den 15. juni 1966.

Interessen for laget var ikke stor, bare et par personer møtte opp og årsmøtet lot seg ikke avvike. Vi ga likevel ikke opp, men holdt noen styremøter og diskuterte hva vi skulle finne på for å skape interesse for laget.

3. juni innbød vi til et møte på Huseby gård og en tur til bygdeborgen i Villingstadåsen. I alt 50 personer var med på dette meget vellykkede møtet.

26. mars 1969 tillyste vi igjen årsmøte, og protokollen viser at 25 deltok. Resultatet av valgene ble: Hans Graff, formann, Bernt B Svendse, viceformann, Astrid Kverum, kasserer, Odd Sandlund, sekretær, og Randi Jørå, styremedlem.

Høydepunktet dette året var «låveballet på Huseby» den 21. juni. Stor deltagelse, og 10-kroningen i inngangspenger gjaldt som medlemskontingent for året, -men, som etter stiftelsesmøtet- ble frafallet stort.

Men styret ga ikke op. Årsmøtet 2. april 1970 viste 33 deltagere, og som foredragsholder

inviterte vi konservator Arne E Christensen. Hans arbeidsplass er på Vikingskibshuset på Bygdøy, og han innbød laget til et besøk der.

I juni 1970 ga laget ut sin aller første årbok, et skrift på hele 45 sider. Og det ble sommer-tur til Lingsom gård, (mange deltagere), og historielagets første «redningsaksjon for en bevaringsverdig bygning» ble foretatt. Staten hadde bestemt at prestegårdens gamle stabbur skulle rives. Historielaget var av en annen mening, og med gaver og stor arbeidsinnsats ble bygningen reddet. Jo, nå var vi i siget-.

Våren 1971 var årbok nr. 2 klar for salg, en studiering kom i stand, og Røyken kommune bevilget 6.000 kroner til «fornminneregistrering», noe det var på høy tid å komme i gang med. Sommerturen gikk til Morberg gård, og laget fikk også i stand en hyggelig lagskveld på Høyenhall. Ved utgangen av året var medlemstallet kommet opp i 100.

I 1973 hadde man årbok nr. 3 ferdig, og nå drøftet laget et tilbud fra bokbinder Gunnar Kristiansen om en faksimileutgave av Killingstads bygdebok. Tilbudet var på 1000 eksemplarer for 72.000 kroner. Laget våget ikke dette...

I 1974 forsøkte laget noe nytt for en sommertur, vi leide nemlig M/B Rødtangen for en tur fra Hyggen til Oscarsborg festning. Fullastet båt – 80 personer – og en særdeles vellykket tur. Samme opplegg også de to neste år, en til Mølen og videre til Horten og Marinemuseet, og en til Hovedøya og Sjøfartsmuseet i Oslo. Samme år forelå også stud. Mag. Art. Per Oscar Nybrugets rapport om fornminneregistreringen i Røyken.

I 1974 skrev Bernt B. Svendsen jubileumsboken for Spikkestad Vel, året i forveien hadde han overtatt formannsjobben i historielaget.

I 1976 kunne laget feire 10-årsjubileum, men dette ble forbigått i stillhet. Årbok nr. 4 derimot, den ble utgitt.

I 1977 deltok historielaget sammen med foreningen Norden i Røyken i et nytt

kulturarangement i bygda, «kulturdagene», som i ettertid har blitt til «kultুরুke». I hovedbiblioteket i Rådhuset var det maleriutstilling, fotoutstilling, kåserier og filmfremvisning. Alt meget vellykket og med fin pressedekning.

De følgende år var historielaget opptatt med rydding på de gamle gravfeltene i bygda, og endelig – i 1981 – kunne en fet holdes: Laget feiret de 15 år med en hyggelig fest på Høyenhall.

I 1983 ble det tidligere emblemet for historielaget skiftet ut. Hittil hadde Bernt B. Svendsens tegning av bronsealderpenne fra Morberg vært nyttet, nå valgte laget i stedet emblemet på bygdefanen fra 1658. (ikke helt enig, spør du meg, kanskje fordi jeg selv i 1966 foreslo Morberg-spennen).

I 1984 meldte laget sin interesse for Hernestangen og Kornmagasinet, og i 1985 overdro kommunen vederlagsfritt både tomt og «magasin» til historielaget. –Og nå fikk laget «noe å bryne seg på», fysisk som økonomisk.

Allerede i april kom restaureringsarbeidet i gang, og ideene om finansieringen var mange, og gaver i form av materialer og kontanter likeså. All ære til de driftige karer som gikk løs på oppgaven med å få huset i stand igjen etter mange års forsømt vedlikehold. Deres innsats var den aller største.

Den 14. juni 1987 sto «Kornmagasinet» klart for innvielsesfest, og nå hadde historielaget fått sitt eget hus til møter og sammenkomster, og 2. etg. skulle romme lagets museum.

Formannskapsloven, eller populært sagt «150 år for kommunalt selvstyre», kunne også

feires i 1987, og i den forbindelse sørget Røyken kommune for at en faksimileutgave av A. Killingstads bygdebok fra 1928 forelå i 1000 eksemplarer. Historielaget bisto med salget her.

I forbindelse med restaureringen av Kornmagasinet så et annet organ dagens lys, bladet «Bygdemagasinet». I alt 30 eksemplarer av dette populære skriftet er til nå kommet ut.

Men også en annen innsats gjøres. På Hernestangen er arbeidet i gang. Noen karer satte i gang et kurs i lafteteknikk, og nå står resultatet ferdig der, et lite torvtekt laftehus, tenkt som en del av et fremtidig bygdetun.

Kristoffer Gjellum og Peder Baarsrud har gitt historielaget sine gårders gamle drenge-stuer, gamle tømmerhus som skal utgjøre deler av bygdetunet. Gjellums drengestue er allerede gjenreist, Baarsruds ligger foreløpig lagret.

Hernestangen er et gammelt nedlagt småbruk på ca 28 mål grunn. Eiendommen ligger like ved den kommunale badeplassen, og er velegnet som stevneplass. Historielaget har restaurert «Salen», en tidligere lagerbygning på eiendommen. Den utgjør nå et utstillingslokale/møterom, og vil passe godt inn i et bygdetun.

Lar jeg tankene gå tilbake til januardagen i 1966 og minnes de vansker vi hadde med å «få liv» i historielaget, ja, da er gleden stor når en ser på de resultater som er nådd. Årbøkene er blitt «årlige», for fra 1992 har laget klart dette. Den trettende årboken er under arbeid og vil gå i trykken før ferien. I dag teller Røyken historielag 532 medlemmer, og interessen er økende.

Odd H. Sandlund

SKJØTE

KJØPEKONTRAKT

DAGBOKFØRT

19.11.85 10455

SØRENKRIVEREN I
LIER, RØYKEN OG MURUM

Undertegnede Røyken Kommune ved ordfører Jakob Wahl skjøter og overdrar til Røyken Historielag bygningen Kornmagasinet som står på eiendommen g.nr. 21, br. nr. 91 i Røyken kommune uten vederlag.

For beregning av dokumentavgiften settes verdien til kr. 1000,-

Gårdsnr 21, br. nr. 91 bortbygges av Røyken kommune til Røyken historielag, jevnfør festekontrakt datert 28. februar 1985.

Bygningen overdras på følgende vilkår:

1. Bygningen overdras i den stand den befinner seg, uten pengeheftelser.
2. Røyken Historielag plikter i samråd med kommunale myndigheter og Riksantikvaren å foreta restaurering av bygningen på en slik måte at dens opprinnelige stil beholdes - gjenopprettes. Den utvendige restaurering forutsettes fullført i løpet av 1985. Innvendig restaurering skal skje så raskt forholdene tillater det.
3. Den videre bruk av bygningen må skje i samråd med de kommunale myndigheter.
4. Bortleie av bygningen, eller deler av den, kan ikke skje uten samtykke av Røyken kommune. Den kan heller ikke overdras til andre uten kommunens samtykke.
5. Oppløses Røyken Historielag tilfaller bygningen Røyken kommune uten vederlag.
6. Kjøper betaler omkostningene ved tinglysing av dette dokument.

Røyken, den 28.2.1985

Jakob Wahl
ordfører

Bestemmelsene i dette dokument godkjenner vi som kjøper Røyken, 28.2.1985.

for Røyken Historielag, Bernt Bærem-Svendsen, formann.

Hervel bekreftes at ordfører Jakob Wahl har undertegnet dette dokument og at han er over 20 år.

Bernt Bærem-Svendsen *Jakob Wahl*

Røyken kommune overdro Kornmagasinet vederlagsfritt til Røyken Historielag 28.02. 1985

NYHETER

Kornmagasinets «firerbande»



FIRERBANDEN: Bjørn Brønner, Sverre Hella, Olaf Skryseth og Terje Martinsen er ansvarlig for at Kornmagasinet i dag er Røyken Historielags bastion i kommunen, og plassert i Midtbygda.

R & Havis 11/6-07

14. juni i år er det 20 år siden Kornmagasinet ble innviet som Røyken Historielags storstue.

10 år etter innvielsen skrev Odd H. Sandlunds følgende i Bygdemagasinet nr. 34 fra 1997.

– Kornmagasinet i Røyken, en meget stor stabburliknende bygning, oppført i 1915, sto for fall og var egentlig bare verdt en øvelse for brannvesenet. Men historielaget var av en annen mening, bygningen måtte da være bevaringsverdig. Etter mye om og men ble tomt og bygning

overdratt til historielaget og restaureringsarbeidet tok til. En ting var den økonomiske innsatsen, en annen var den fysiske og her kunne mange navn nevnes. La meg i stedet nevne de fire som sto for selve ansvaret. Bjørn Brønner, Sverre Hella, Olaf Skryseth og Terje Martinsen, disse fortjener navns nevning. Av en eller annen medarbeider ble de kalt «Firerbanden», et skjelsnavn for det negative og nedbrytende, men det var i Kina og ikke her. Under Kornmagasinets tak for det aktive og det byggende, tror jeg de fire egentlig var godt

fornøyd med oppnavnet. Selv arbeidet de under mottoet: «Har vi tatt en viss mann på ryggen, så skal vi bære han helt fram». Og slik ble det også, etter mer enn 3600 dugnadstimer og mye slit og svette sto endelig kornmagasinet klart for innvielse den 14. juni 1987.

Det ble en stor dag for historielaget og de som utførte jobben. Innsatsen resulterte da også i at laget ble tildelt Røyken kommunes kulturpris i 1987.

Anne-Kirsti Andresen

Etter ca 3600 dugnadstimer ble Kornmagasinet innviet 14. juni 1987

13. mai 1980



Legg merke til denne fanen 17. mai i Røyken!

17. mai-feiringen står for døren. I den forbindelse vil vi presentere en spesiell fane som har vært brukt i 17. mai-toget fra Røyken kirke de 2—3 siste årene.

I 1658 ble det anskaffet faner til alle hæravdelingene på Østlandet og i Trøndelag. Også Røyken fikk sine fane. Det er bare noen ganske få av disse som fortsatt er i behold. Blant dem er «Røyken-fanen», som oppbevares på Folkemuseet. Røyken historielag har imid-

lertid laget en tro kopi av originalen. Stoffet er hvit taft og motivet er i grønt med et landskap i en løvring. Over står bokstavene «RØGEN», også i grønt.

Bygdas våpensføre menn samlet seg under denne fanen da de holdt sine militære øvelser på kirkebakken i tilknytning til gudstjenesten i tidligere tider. Selve fanen ble oppbevart i kirken bak alteret før den ble overlatt til Folkemuseet.

Bygdefanen oppbevares i bygdesamlingen på Kornmagasinet

Historielagets turer og utflukter 1966 - 2015

År	Dato	Utfluktsmål	Antall deltakere	Merknader
1966	16.6.	Røyken kirke, omvisning	13	v/ sokneprest G. Kvarstein
1968	3.6.	Huseby - Bygdeborgen	50	
1969	21.6.	Huseby, låveball - Bygdeborgen		v/ fam. Graff
1970	14.04.	Folkemuseet, Bygdø	38	v/ A. E. Christensen
	13.06.	Lingsom	40	v/ Martin Kverum
	25.10.	Drammen museum	ca 25	v /H. Alsvik
1971	20.04.	Røyken kirke, omvisning	24	v /Odd Sandlund
	20.06.	Morberg	ca 40	v/ B. Morberg
1972	10.09.	Hyggen - Ovnerud, "Bli kjent i bygda"	ca 40	v/ Bernt B. Svendsen og Odd Sandlund
1973	23.09.	Bjørnstad - Bygdeborgen	ca 25	v/ Bernt B. Svendsen
1974	09.06.	Båttur Hyggen - Oscarsborg	80	M/B "Rødtangen"
1975	31.05.	Båttur Hyggen - Mølen - Horten Marinemuseum	85	M/B "Rødtangen"
	05.10.	Røyken sentrum - Kjekstad	ca 10	v/ E. Slåtto, Paal Kjekstad og Ole Sønju
	25.10.	A/S Norcem, bedriftsbesøk	25	v/ Ragnvald Johansen, Terje Gunnulfsen og Erik Hyggen
1976	30.05.	Båttur Åros - Hovedøya - Sjøfartsmuseet på Bygdøy	ca 80	M/B "Rødtangen"
1977	04.06.	Båttur Hyggen - Mølen - Borrehaugen	40	M/B "Rødtangen"
	02.10.	Hyggen-Muserud - steinbruddene	35	v/ Odd Sandlund
1978	10.09.	Rådhuset - Bygdeborgen	ca 30	v/ Hans Graff
1979	19.05.	Oldtidsveien Slemmestad - Bø	25-30	v/ Harald Melvold
	2.9.	Blaafarveverket, Modum		
1980	07.06.	Asker Museum	ca 10	
1981	18.10.	Røyken sentrum - Stordammen	27	v/ Ole Sønju
1982	10.10.	Bødalen - Bø	ca 40	v/ Terje Martinsen
1983	07.05.	Bøområdet	82	v/ Terje Martinsen og Bjørn Brønner

År	Dato	Utfuktsmål	Antall deltakere	Merknader
	08.06.	Bygdeborgen	ca 20	v/ Bernt B. Svendsen og Bjørn Brønner
	03.09.	Nærnes	9	v/ U. Efjestad
	01.10.	Fossum - Grodalen	55	v/ Bjørn Brønner og Terje Martinsen
	15.10.	Hyggen - steinbruddene	23	v/ Bernt B. Svendsen
1985	06.06.	Oscarsborg festning	34	Kapteinløytnant Alf Stenseth
1986	21.04.	Sande bygdemuseum (Prestegård)	14	v/ Sande historielag
	03.06.	Kobbergruvene på Konnerud	30	v/ Sande historielag
	11.10.	Nærnes - Baarsrud	25	
1987	31.05.	Krokodden - Hernestangen	20	
	13.09.	Slemmestad rundt	40	
1988	29.05.	Grundvik	30	
	18.09.	Oldtidsmarsjen fjord-i-mellom	150	Første Oldtidsmarsjen
1989	08.10.	Jerdal - borgmuren m.m.		
1990	11.06.	Follestad - Sagbakken	80	
1991	18.06.	Drammen museum og Gullskogen gård	17	
1993	23.05.	Lingsomskogen	70	
	01.08.	Åros - Ramton	90	
1994	29.05.	Bygdeborgen på Villingstad		
	04.09.	Auke - Bårsrudtjern		
1998	07.06.	Slemmestad - Nærnes	25	v/ Gustav Kirkerud og Ole Sønju
	30.08.	Heklebergfjellet (steinbruddet) og Ovnerud	30	v/ Thorolf Stabæk og Bjarne Kjos
1999	29.08.	Foss - Storstenstua - Tyvkollen - Porsmyra	35	
2000	28.05.	Busstur: Gravhauger på Huseby i Lier, helleristning på Sundvollen, Stein gård på Steinsletta og Veienfeltet utenfor Hønefoss.		v/ fylkeskonservator Inger Liv Gøytil Lund
	22.10.	Haukelia på Spikkestad	30	v/ Ole Rud, Ole Sønju og Johan Haug
2001	10.06.	Skapertjern, molybdengruvne	30	v/ Ole Rud og Bjarne Kjos
	30.06.	Busstur: Hedrum - Lågendalen	27	Hedrum historielag
	26.08.	Wear - Hernestangen	30	v/ Hans Wear og Odd Sandlund. Masse regn!
2002	09.06.	Baarsrudmarka, Hovind - Høvikvollen	20	v/ Roger Hansen

År	Dato	Utfuktsmål	Antall deltakere	Merknader
	08.09.	Bygdeborgen på Villingstad	50	v/ Ole Sønju
2003	01.06.	Hyggen - trappetrinna - Ovnerud	40	v/ Johan Hyggen
	14.06.	Hurum historielag: Holmsbu kirke og Tronstad gård	10	v/ Stian Olsen v/ Erik Hennum og Gunnar Nilsen, Hurum historielag
	31.08.	Håøya	30	v/ Tor Beston
2004	06.06.	Gjellebekk skanse og Lier bygdetun		v/ Ove Norland og Kari Sletner
2005	29.05.	Spikkestad-Bjørndalen-Ovnerud	24	v/ Ole Sønju
	21.08.	Huseby - Lund - Åros	23	v/ Terje Martinsen, Ole Sønju
2006	11.06.	Røyken stasjon - Grodalsmølla		v/ Terje Martinsen
	18.06.	Busstur: Kongsberg: Labro museer og Kongsberg kirke		v/ Arne Gytrup
	27.08.	Nærnes rundt: Baarsrud, Nærnestangen, Saltbutangen, Promhavn slipp og propsen	22	v/ Harald Sand og Kåre Selvik
2007	03.06.	Høvikvollen - Blåhella kystsamling	ca 40	v/ Ole Sønju og "Røykens siste fisker" John Kolsrud
	26.08.	Spikkestad - Kure på Kjos - Kjossaga, Åserud og Haukelia	15	v/ Ole Rud og Torill Kure
2008	01.06.	Gjellum - Rødsåsen	15	v/ Terje Martinsen og Kristoffer Gjellum
	24.08.	Hyggen, langs Helgåsen til Fagervika		v/ Ole Sønju og Kjell Jørgensen
2009	07.06.	Tur til Oscarsborg med omvisning		v/ Kjell Jørgensen
	13.09.	Oldtidsveien Bøkleiva / Bømarka	16	v/ Harald Melvold
2010	05.06.	Bygdestevne på Hernestangen		
	22.08.	Bødalen rundt	20	v/ Jan Bjerknes og Bjørn Fossnes
2011	28.05.	Bygdestevne på Kornmagasinet		
	05.06.	Tur til Tronstad (Hurum historielag)	23	
	28.08.	Kjekstadmarka	20	v/ Kjartan Fønsteli og Bjørn Eric Hansen
2012	11.09.	Besøk på Riksarkivet	9	
2013	08.09.	Ovnerud og Høgåsen	15	v/ Elin Erlandsen
2014	12.06.	Besøk på Oslofjordmuseet		
2015	15.04.	Tur til Nederland	25	v/ Per Olav Berg

Æresmedlemmer og hedersprisvinnere gjennom tidene

Æresmedlemmer:

2006	Hans Graff
2012	Ole Sønju

Hedersprisvinnere

Hedersprisen i form av diplom og krystallvase ble utdelt første gang i 2007. Tidligere hederspriser var i form av et tinnkrus kalt «Tomlingen».

2007	Bjørn Brønner, Sverre Hella, Olaf Skryseth, Terje Martinsen og
2008	Frøydis og Cato L. Christoffersen
2009	Asbjørn Westermann
2010	Harald Melvold og Bjørn Fossnes
2011	Odd Arve Svendsrud og Gerd Fossnes
2012	Bjarne Kjos
2013	Jørn Jensen
2014	Ole Rud
2015	Kjell Jørgensen og Bjørn Eric Hansen

Tidligere:	Tomlingen:
	Ole Sønju
	Odd Sandlund
	Terje Martinsen

Røyken historielag

- Stiftet 20. januar 1966

Styrer siden starten

Tidspunkt	Formann/ leder	Nestleder	Kasserer	Sekretær	Styre- medlem	Varamedlem
1/20/1966	Hans Graff		Odd Sandlund	Odd Sandlund	John Lund	
(1967/68)	Hans Graff		Odd Sandlund	Odd Sandlund	John Lund	
(1968/69)	Hans Graff		Odd Sandlund	Odd Sandlund	John Lund	
1969/70	Hans Graff	Bernt Bærem Svendsen	Astrid Kværum	Odd Sandlund	Randi Jørå	Ragnar Rørvik
						Per Ølstad
						Randi Kjekstad
1970/71	Hans Graff	Bernt Bærem Svendsen	Astrid Kværum	Odd Sandlund	Randi Jørå	Ragnar Rørvik
						Per Ølstad
						Randi Kjekstad
1971/72	Hans Graff	Bernt Bærem Svendsen	Astrid Kværum	Odd Sandlund	Randi Jørå	Ragnar Rørvik
						Per Ølstad
						Lars Moe
1972/73	Hans Graff	Bernt Bærem Svendsen	Astrid Kværum	Odd Sandlund	Randi Jørå	Ragnar Rørvik
						Per Ølstad
						Lars Moe
1973/74	Bernt Bærem Svendsen	Ole Sønju	Asbjørn Wes- termann	Odd Sandlund	Randi Jørå	Ragnar Rørvik
						Per Ølstad
						Lars Moe
1974/75	Bernt Bærem Svendsen	Ole Sønju	Asbjørn Wes- termann	Odd Sandlund	Gudrun S. Løvås	Ragnar Rørvik
						Per Ølstad
						Lars Moe
1975/76	Bernt Bærem Svendsen	Ole Sønju	Asbjørn Wes- termann	Odd Sandlund	Gudrun S. Løvås	Ragnar Rørvik
						Per Ølstad
						Hans Graff

Tidspunkt	Formann/ leder	Nestleder	Kasserer	Sekretær	Styre- medlem	Varamedlem
1976/77	Bernt Bærem Svendsen	Hans Graff	Asbjørn Westermann	Odd Sandlund	Gudrun S. Løvås	Ragnar Rørvik
						Per Ølstad
						Hans Graff
1977/78	Bernt Bærem Svendsen	Hans Graff	Karl Woxmyhr	Frøydis Karlsen	Gudrun S. Løvås	Ragnar Rørvik
						Per Ølstad
						Gustav Kirkerud
1978/79	Bernt Bærem Svendsen	Gustav Kirkerud	Karl Woxmyhr	Frøydis Karlsen	Gudrun S. Løvås	Ragnar Rørvik
						Per Ølstad
						Gustav Kirkerud
1979/80	Bernt Bærem Svendsen	Gustav Kirkerud	Karl Woxmyhr	Frøydis Karlsen	Gudrun S. Løvås	Ragnar Rørvik
						Per Ølstad
						Hans Graff
1980/81	Bernt Bærem Svendsen	Gustav Kirkerud	Karl Woxmyhr	Frøydis Karlsen	Olaf Skryseth	Ragnar Rørvik
						Per Ølstad
						Hans Graff
1981/82	Bernt Bærem Svendsen	Gustav Kirkerud	Arne Johansen	Odd Sandlund	Olaf Skryseth	Ragnar Rørvik
						Per Ølstad
1982/83	Bernt Bærem Svendsen	Gustav Kirkerud	Arne Johansen	Odd Sandlund	Olaf Skryseth	Ragnar Rørvik
						Per Ølstad
1983/84	Bernt Bærem Svendsen	Gustav Kirkerud	Arne Johansen	Terje Marinsen	Olaf Skryseth	Ragnar Rørvik
						Per Ølstad
1984/85	Bernt Bærem Svendsen	Gustav Kirkerud	Arne Johansen	Terje Marinsen	Olaf Skryseth	Bjørn Brønner
						Per Ølstad
1985/86	Bernt Bærem Svendsen	Gustav Kirkerud	Arne Johansen	Terje Marinsen	Olaf Skryseth	Bjørn Brønner

Tidspunkt	Formann/ leder	Nestleder	Kasserer	Sekretær	Styre- medlem	Varamedlem
						Per Ølstad
1986/87	Terje Martinsen	Bernt Bærem Svendsen	Harald Melvold	Frøydis Christoffersen	Olaf Skryseth	Bjørn Brønner
						Per Ølstad
1987/88	Terje Martinsen	Bernt Bærem Svendsen	Harald Melvold	Frøydis Christoffersen	Olaf Skryseth	Bjørn Brønner
						Per Ølstad
						Sverre Hella
1988/89	Harald Melvold	Bernt Bærem Svendsen	Per Olav Leren	Frøydis Christoffersen	Olaf Skryseth	Bjørn Brønner
						Per Ølstad
						Sverre Hella
1989/90	Harald Melvold	Bjørn Brønner	Per Olav Leren	Frøydis Christoffersen	Olaf Skryseth	Bjørn Eric Hansen
						Asbjørn Westermann
						Sverre Hella
1990/91	Bjørn Brønner	Knut Skjeggstad	Cato L. Christoffersen	Bjrn Eric Hansen	Olaf Skryseth	Anne Marit Wiggen
						Asbjørn Westermann
						Sverre Hella
1991/92	Cato L. Christof- fersen	Knut Skjeggstad	Bjørn Fossnes	Bjrn Eric Hansen	Bjørn Brønner	Anne Marit Wiggen
						Asbjørn Westermann
						Sverre Hella
1992/93	Cato L. Christof- fersen	Knut Skjeggstad	Bjørn Fossnes	Knut Clausen	Bjørn Brønner	Anne Marit Wiggen
						Asbjørn Westermann
						Sverre Hella
1993/94	Cato L. Christof- fersen	Bjørn Brønner	Per Olav Leren	Knut Clausen	Knut Skjegge- stad	Turid Sandvik
						Hans Ramton
						Dagfinn Ingebretsen
1994/95	Cato L. Christof- fersen	Bjørn Brønner	Per Olav Leren	Mette Ølstad	Knut Skjegge- stad	Svein E. Hansen
						Hans Ramton

Tidspunkt	Formann/ leder	Nestleder	Kasserer	Sekretær	Styre- medlem	Varamedlem
						Dagfinn Ingebretsen
1995/96	Cato L. Christof- fersen	Bjørn Fossnes	Per Olav Leren	Mette Ølstad	Knut Skjegge- stad	Svein E. Hansen
						Odd Sandlund
						Dagfinn Ingebretsen
1996/97	Cato L. Christof- fersen	Bjørn Fossnes	Arne Trulsvik	Anne Berit Bauer	Knut Skjegge- stad	Svein E. Hansen
						Odd Sandlund
						Dagfinn Ingebretsen
1997/98	Bjørn Fossnes	Ragnar Rørvik	Arne Trulsvik	Anne Berit Bauer	Bjørge Ølstad	Svein E. Hansen
						Odd Sandlund
						Dagfinn Ingebretsen
1998/99	Bjørn Fossnes	Ragnar Rørvik	Arne Trulsvik	Anne Berit Bauer	Bjørge Ølstad	Ole Rud
						Tobjørn Graff
						Bjarne Kjos
1999/2000	Ole Rud	Bjarne Kjos	Arne Trulsvik	Anne Berit Bauer	Bjørge Ølstad	Ole Sønju
						Tobjørn Graff
						Erik Fønstelien
2000/01	Ole Rud	Bjarne Kjos	Arne Trulsvik	Anne Kirsti Andresen	Bjørge Ølstad	Ole Sønju
						Bjørn Fossnes
						Erik Fønstelien
2001/02	Ole Rud	Bjarne Kjos	Arne Trulsvik	Anne Kirsti Andresen	Bjørge Ølstad	Ole Sønju
						Bjørn Fossnes
						Arne Skui
2002/03	Ole Rud	Bjarne Kjos	Arne Trulsvik	Anne Kirsti Andresen	Bjørge Ølstad	Ole Sønju
						Bjørn Fossnes
						Harald Røed
2003/04	Ole Rud	Bjarne Kjos	Arne Trulsvik	Anne Kirsti Andresen	Harald Røed	Ole Sønju
						Bjørn Fossnes
						Kari Sletner

Tidspunkt	Formann/ leder	Nestleder	Kasserer	Sekretær	Styre- medlem	Varamedlem
2004/05	Ole Rud	Bjarne Kjos	Arne Trulsvik	Anne Kirsti Andresen	Kari Sletner	Ole Sønju
						Bjørn Fossnes
						Berit Jakslund
2005/06	Ole Rud	Bjarne Kjos	Arne Trulsvik	Anne Kirsti Andresen	Kari Sletner	Ole Sønju
						Bjørn Fossnes
						Berit Jakslund
2006/07	Ole Rud	Bjarne Kjos	Arne Trulsvik	Anne Kirsti Andresen	Berit Jakslund	Ole Sønju
						Bjørn Fossnes
						Kristin Ølstad
2007/08	Ole Rud	Bjarne Kjos	Arne Trulsvik	Anne Kirsti Andresen	Berit Jakslund	Ole Sønju
						Bjørn Fossnes
						Ingrid Buck
2008/09	Kjell Jørgensen	Bjarne Kjos	Martin Aasgaard	Turid Sandvik	Mette Ølstad	Ole Sønju
						Bjørn Fossnes
						Bjørn Eric Hansen
2009/10	Kjell Jørgensen	Kåre Selvik	Martin Aasgaard	Turid Sandvik	Mette Ølstad	Jan Bjerknes
						Bjørn Fossnes
						Bjørn Eric Hansen
2010/11	Kåre Selvik	Bjørn Eric Hansen	Mai Risløkken	Turid Sandvik	Terje Lønseth	Jan Bjerknes
						Bjørn Fossnes
						Bernt Otto Hauglin
2011/12	Kåre Selvik	Bjørn Eric Hansen	Mai Risløkken	Turid Sandvik	Terje Lønseth	Kjartan Fønsteli
						Inger Drengs- rud Førde
						Arve Eystein Solli
2012/13	Kåre Selvik	Bjørn Eric Hansen	Arnulv Solberg	Tore Morberg	Bernt Otto Hauglin	Kjartan Fønsteli
						Inger Drengs- rud Førde
						Morten Fleischer

Tidspunkt	Formann/ leder	Nestleder	Kasserer	Sekretær	Styre- medlem	Varamedlem
2013/14	Kåre Selvik	Bjørn Eric Hansen	Arnulv Solberg	Tore Morberg	Bernt Otto Hauglin	Ingeborg Hoel
						Inger Drengs- rud Førde
						Morten Fleischer
2014/15	Kåre Selvik	Bjørn Eric Hansen	Arnulv Solberg	Bernt Otto Hauglin	Bjørn Auke	Ingeborg Hoel
						Inger Drengs- rud Førde
						Morten Fleischer
2015/16	Kåre Selvik	Bjørn Auke	Arnulv Solberg	Bernt Otto Hauglin	Inger Lise Aabye	Rolf "Mulen" Karlsen

Røyken historielag, medlemstall

År	Antall medlemmer		Kontingent kr
Ved stiftelsen, 20.01 1966:	25		
Ved årsmøtet 1967:			
Ved årsmøtet 1968:			
Ved årsmøtet 1969:			10
Ved årsmøtet 1970:	50		
Ved årsmøtet 1971:	100		
Ved årsmøtet 1972:	96		
Ved årsmøtet 1973:			
Ved årsmøtet 1974:	120		
Ved årsmøtet 1975:	105		
Ved årsmøtet 1976:	118		
Ved årsmøtet 1977:			
Ved årsmøtet 1978:			
Ved årsmøtet 1979:			
Ved årsmøtet 1980:	131		
Ved årsmøtet 1981:	144		
Ved årsmøtet 1982:	140		
Ved årsmøtet 1983:			
Ved årsmøtet 1984:			
Ved årsmøtet 1985:	159		30
Ved årsmøtet 1986:			30
Ved årsmøtet 1987:	201		50
Ved årsmøtet 1988:	>300		50
Ved årsmøtet 1989:	330		50
Ved årsmøtet 1990:	350		50
Ved årsmøtet 1991:	352		75
Ved årsmøtet 1992:	386		75
Ved årsmøtet 1993:	426		75
Ved årsmøtet 1994:	426		100
Ved årsmøtet 1995:	446	betalende	100
Ved årsmøtet 1996:	529	532	100
Ved årsmøtet 1997:	543		125
Ved årsmøtet 1998:	545		125

År	Antall medlemmer		Kontingent kr
Ved årsmøtet 1999:	523		125
Ved årsmøtet 2000:	514	betalende	125
Ved årsmøtet 2001:	534		150
Ved årsmøtet 2002:	589		150
Ved årsmøtet 2003:	612		200
Ved årsmøtet 2004:	642	betalende	200
Ved årsmøtet 2005:	655		200
Ved årsmøtet 2006:	713		250
Ved årsmøtet 2007:	665		250
Ved årsmøtet 2008:	660		250
Ved årsmøtet 2009:	627	betalende	250
Ved årsmøtet 2010:	650	(622 betalende)	250
Ved årsmøtet 2011:	657	betalende	300
Ved årsmøtet 2012:	671	betalende	300
Ved årsmøtet 2013:	682	(662 brtalende)	300
Ved årsmøtet 2014:	673	(655 betalende)	300
Ved årsmøtet 2015:	660		300

Vi ser at medlemstallet har steget jevnt og trutt gjennom årene, men vi har plass til mange flere!

Innflytterne

Vi var to voksne og en jente på to år som bodde trangt i fjerde etasje på Sinsen. Vi ville ut av Oslo, og fordi vi begge var fra Bærum, var det naturlig å rette blikket den veien. Men Bærum kunne vi glemme av økonomiske hensyn. Asker også. Vi måtte lenger ut.

Det ble Røyken. Året var 1980 og vi kjøpte «Huset på prærien», rett på andre siden av



Høsten 1980. Huset i Hurumveien 4 var kjøpt og vi gledet oss til å flytte på landet.



Luftfotoet viser at det var godt om plass i Hurumveien 4, av flere kalt for «Huset på prærien.»

hovedveien forbi Foss gartneri. Vi ble forklart at vi var kommet på nedsiden av Midtbygda.

Fra 50 kvm gikk vi til 5 mål tomt. Vi følte oss langt på landet. Her hadde vi 15 ripsbusker og grevlinger under uthuset.

Følte? Vi *var* langt på landet!

Strømmen gikk

Mye var annerledes enn i byen. Her ute sto alle mastene langs veien på halvt tolv. Det var bare ledningene som holdt dem oppe. Første jula gikk strømmen da ribba skulle i ovnen. Året etter, også. Og året etter der, og etter der. Det virket som om det ikke var strøm nok til alle som hadde flyttet til bygda.

Og når det snødde, ble snøen liggende lenge også på de store veiene. Vennene våre syntes vi hadde flyttet langt. Fordelen var at når de først kom på besøk, så ble de et par dager.

Det ble snart slutt på å rusle bedagelig til bussholdeplassen. I Oslo kunne jeg la Majorstua-bussen kjøre sin kos, for en ny buss dukket opp om 10 minutter. Nå kunne det gå to timer til neste buss, om jeg var riktig uheldig.

Folk på landet er hyggeligere enn i byen. Hvert fall folk som ikke kjenner deg. For når jeg sto der, forlatt av en buss som var irriterende presis fra rådhuset, kunne en bil stoppe og et hyggelig menneske spørre om jeg trengte skyss. Folk som hadde bodd her en stund, viste jo at personer ikke sto langs grøftekanter for moro skyld.

På landet har folk også evnen til å tenke selv.

Jeg hadde bestilt drosje for å være på Fornebu kl. 06.30. Klokka fem dundret det på døra nede. Der sto drosjesjåføren og sa at det hadde snødd så kraftig, at hvis jeg skulle rekke flyet, burde jeg bytte ut pysjamasen med noe mer praktisk veldig fort.

Meldte oss inn

Jo, vi var kommet på landet. Naboene var bønder, på alle kanter. Nysgjerrig har jeg alltid vært, har faktisk levd av å være nysgjerrig, derfor var det naturlig å melde seg inn i Røyken Historielag. For hva var historien til disse bøndene? Hva var historien til den bygda vi var havnet i? Å melde seg inn i historielaget var en fin måte å bli kjent med steder i bygda på. Som fersk innflytter hører man liksom ikke



Uansett hva som skulle gjøres, var man full av energi. Her hjelper Maja til med beising av verandadør.



Artikkelforfatteren planter bærbusker. Akkurat som om det ikke var nok fra før!

hjemme noen steder. Etter hvert ble vi mer og mer kjent med bygda, som vi følte oss mer og mer knyttet til, etter som årene gikk.

Vi flyttet fra Huset på prærien etter halvannet år. Det ble for øde. For mye rips og for mange grevlinger. Det var ingen som gikk forbi på utsiden av gjerdet. Ingen å slå av en prat med. Som å bo på en øy.

Tilfeldighetene dro oss til Katrineåsen. Drøyt ti år etter at dette byggefeltet ble etablert, kjøpte vi hus, og fikk en drøss med folk å slå av en prat med ved postkassen.

Stillheten

Gleinåsen og Katrineåsen ble påbegynt i årene 1969 til 1972. Kommunen fikk brått et par tusen

nye innbyggere. Jeg er blitt fortalt at det nesten bare var unge familier med barn. Ansatte i NRK, politiet, militære og flyselskap etablerte borettslag. De ville vekk fra trafikk og dårlig luft i Oslo og så frem til at barna skulle vokse opp i et bedre miljø.

For dem som kom 10 år før oss, må det ha vært en enda mer underlig opplevelse å skulle flytte ut på bondelandet. De første nettene var det stillheten som holdt innflytterne på Gleinåsen og Katrineåsen våkne.

Presset på Midtbygda skole førte til at kommunen måtte anskaffe tre frittstående skolebrakker med to klasserom hver for å takle tilstrømningen av nye elever. Her hadde barna det bra. Noen lekekriger mellom syd og nord på feltene var det i begynnelsen, men bortsett fra

noen skrubbstår og kutt ved bruk av tollekniv når en skulle lage "våpen", gikk det visstnok bra, har jeg hørt.

På ski til toget

Det var mange som ikke hadde bil, og matebusser til toget var ikke oppfunnet. Folk gikk over jordene i all slags vær, ofte med bukseben fulle av våt jord. Om vinteren gikk de på ski over Skomakerbakkene.

De fleste måtte ta toget til hovedstaden for å komme på jobb. De første årene gikk toget også over Lier til Drammen. Denne strekningen ble nedlagt da Askertunnelen sto ferdig. Togene, som lignet på rustrøde brød, hadde røykekupeer og klaffebord der man spilt kort og drakk medbrakt termoskaffe. Mange ble godt kjent med naboer på denne måten.

Matbutikkene, inntil tre stykker, holdt til nede i Røyken sentrum. En av kolonialkjøpmennene tok imot bestilling og fraktet til døren, men ellers var det ryggsekk med tunge melkelitre som måtte bæres hjem.

Barnehager fantes ikke. Mange småbarn ble plassert hos dagmamma. Etter noen år prøvde COOP å drive en butikk ved rådhuset, men den ble nedlagt etter få år.

Sverigeantennen

Katrineåsen besto opprinnelig av to borettslag. Stortinget åpnet for oppløsning etter visse regler. Et flertall av beboerne ønsket å søke om

oppløsning så raskt som mulig. Katrineåsen var visstnok borettslag nummer to som ble oppløst og skulle erstattes av et vel.

Vellets styre hadde én særlig viktig oppgave, nemlig å skaffe TV-signaler fra Sveriges Televisjon 1 og 2. Det var et visst statussymbol å kunne se svensk fjernsyn den gang. Derfor ble det reist to høye antenner på toppen av åsen som kunne fange opp Sverige, med forsterkerutstyr og luftkabler til husene. Kvaliteten var så som så, slik at utbedringer pågikk i årevis, også etter at vi flyttet dit.

Peisestue

Tomtene på Katrineåsen var selvsagt ikke opparbeidet, så i helgene hentet folk jord i skogen for å få en plen etter å ha jevnet ut jordhaugene, som mest besto av leire. Noen fant ut at de trengte kjeller og satte i gang med minering i granitten under husene sine. På 70- og 80-tallet var det en motesak å ha peisestue i kjelleren. Mye ble gjort på dugnad og egeninnsats. En beboer hadde sprengningssertifikat og hjalp til. En slik jobb kunne ta flere år med tungt og skummelt arbeid. Underlig nok var det ingen personer som skadet seg, i hvert fall ikke alvorlig, men flere hus fikk skrammer av flygende stein fra sprengningen.

Etter hvert fikk de fleste ordnet både hage og hus slik de ville ha det. Teknisk etat har ikke alltid vært like blid på hageetableringene. Folk bygde hagemur helt inn mot grøftekanten,



Oreveien på Katrineåsen mars 1983. Nytt hus var kjøpt og vi gledet oss til å bo med folk litt tettere på enn vi hadde det i Hurumveien.



St. Hansfeiring på Katrineåsen i 1972. Tar jeg ikke mye feil, er det Rolf Thuv, nåværende leder av arrangementskomiteen i Historielaget, som sitter i mørk jakke til venstre i bildet.

langt inn på det som egentlig er kommunal grunn. Det har i dag ført til at det flere steder er så trangt med parkerte biler at matebussen har problemer med å komme frem.

Bardus på

Ja, det var mange gode historier fra Katrineåsens spede begynnelse. Ungene hadde det hvert fall fint. Vi flyttet fra Hurumveien opp til Katrineåsen med en liten lastebil jeg hadde lånt. Første lass en fredag trakk til seg alle ungene i Oreveien, som nesten sloss om å få hjelpe til med å bære kasser inn på riktig rom. Alle lurte på når vi skulle starte på lørdag. Vi hadde planlagt å bruke hele helgen på å flytte, men var ferdig lørdag til lunsj, takket være alle de unge helperne. Det var en meget hyggelig måte å bli ønsket velkommen til et nytt nabolag på.

De fleste på Katrineåsen hadde jobber i byen og pendlet. Problemet var at det også ut over i 80-årene var lite å pendle med fra Katrineåsen vinterstid når det var en meter snø og ingen brøytebil. Eller holke i veiene og ingen strøbil.

Matebussen til toget kom først på midten av 90-tallet.

Røyken kommune på 1970-80 tallet virket å være styrt av folk med bondegård med egen traktor. Innflytternes behov kom liksom litt bardus på teknisk etat og de som styrte pengesekken.

Som andre folk

Sakte men sikkert ble det orden på det meste. Folk kom seg stort sett på jobb og telefonstolpene ble byttet ut. Strømnettet ble lagt om, og kommunen tok opp millioner i lån for å utbedre kraftledninger. Forholdene var så dårlige her ute på landet, at hvis ikke kommunen utbedret alt som var på halv tolv, ville staten skru av strømmen, ble det sagt. Da var det mer en juleribba som ville blitt kald, og kommunen lånte pengene.

Etter hvert som årene har gått og innflyttere fikk jobb i kommunen og til og med engasjerte seg i lokalpolitikken, har Røyken kommet litt nærmere byen, eller byen litt nærmere Røyken.

Nå er vi liksom som alle andre folk, her ute på landet.

Men en morsom historiereise har det vært.

Per Olav Berg

Noen glimt fra lagets arbeide i dag

Registrering, arkivering og tilgjengeliggjøring

Historielaget har ansvaret for å forvalte, tilgjengeliggjøre og formidle en anseelig mengde bilder, dokumenter og museale objekter. De objektene vi har i samlingene våre på Kornmagasinet og Hernestangen er alle registrert i et manuelt arkivsystem; her har museumsgruppa med Frøydis Christoffersen i spissen utført et omfattende og imponerende stykke arbeid.

For bilder og dokumenter finnes det derimot ikke noe arkivsystem. Dette ønsker vi å gjøre noe med og har derfor etablert en egen

gruppe som har fått i mandat å evaluere nettbaserte arkiveringsløsninger, utarbeide en innstilling for styrebehandling, og gjennomføre fotografering og registrering.

I tillegg til informasjonssikkerhet og forvaltning gir dette viktige og helt nødvendig arbeidet oss helt nye muligheter innen tilgjengeliggjøring og formidling på digitale media.

Bjørn Auke

Skoleprosjektet "Røyken forteller"

Røyken Historielag inviterte i november 2014 Røyken kommune til et samarbeid for fremme av kommunens historie og kultur ovenfor elever ved samtlige av kommunes skoler. Kommunen ønsket dette samarbeidet velkommen og en samarbeidsavtale mellom partene ble undertegnet i vår. Det ble så nedsatt en planleggingsgruppe med representanter for skolene og historielaget, ledet av Frøydis Rui-Rahman, Den Kulturelle Skolesekken, denne gruppa utarbeidet et opplegg som nå har blitt en integrert del av opplæringsplanen for Røykens skolen.

Prosjektet "Røyken forteller" vil implementeres trinnvis; i høst har vi gjennomført første trinn – en generell innføring i vår lokalhistorie; fra istid og fram til i dag, samt en omvisning på historielagets bygdesamling på Kornmagasinet. Andre trinn, som vil bli implementert i 2016, vil foregå på historielagets bygdemuseum på Hernes-

tangen og fokusere på kystkultur, landbruk, industri og dagligliv. Tredje trinn vil bli implementert i 2016 eller 2017 og bestå av en vandring langs deler av Oldtidsveien fra Lier til Slemmestad.

Bakgrunn

Med bakgrunn i at Røyken kommune er en av kommunene i landet med størst tilflytting - den består nå av mer enn 21.000 innbyggere og det fakta at dagens barn og ungdom har liten generell kunnskap om bygdas historie ønsker Røyken Historielag å spille en rolle ved å bidra til å skape engasjement, eierskap og stolthet. Dette vil vi å oppnå ved en bevisst og metodisk ordnet kunnskapsformidling, slik at elevene gis et fascinerende innblikk i vår lokalhistorie.

Bjørn Auke

Historieundervisning for elever fra Hyggen skole på Hernestangen

Museumsgruppa i Røyken Historielag gjorde en avtale med rektor på Hyggen skole om at vi to torsdager i høst skulle stå for omvisning og aktiviteter for 4. klasse som skulle ha svømmeundervisning på Hernestangen. Det var 15 elever som ble delt i to grupper hvorav den ene startet med svømmeundervisning og den andre ble med oss til låven og Gjellumstua, og så byttet vi etter lunsj, hver økt på 1 ½ time.

Vi hadde lagt opp til litt omvisning og mange forskjellige «gammeldagsaktiviteter» som de kunne være med på. Dessverre var været ikke helt på vår side, men det ble kastet på stikka med gamle 5- ører, hesteskostasting, tautrekking og Thorleif fyrte opp traktoren vår (Gråtassen).

Barna fikk også male kaffebønner på

gammel kaffekvern, og Ove lot barna prøve seg på knivsliping på slipesteinen vår.

Den siste torsdagen hadde vi også fått hjelp av Penny som hadde med høstens frukt og grønnsaker. Her ble det spurt og fortalt om hva vi dyrker i Røyken, og til slutt ble det smaksprøver av frukt og grønt istedenfor boller som barna fikk første gangen. Thorleif fortalte om de ulike kornsorter som vi dyrker i bygda og han viste hvordan man kan se forskjell på dem. Røyken og Hurums Avis var tilstede den siste dagen og hadde en fin omtale i avisen uken etter med fine bilder.

Lærerne var meget imponert over opplegget vårt og vi hadde to meget hyggelige dager med interesserte og lærevillige barn fra Hyggen skole.

Bjørn Eric Hansen



I Gjellumstua hadde Frøydis og Liv gjort i stand flere symaskiner slik at alle fikk prøve seg på å sy med gammel symaskin.

Kjenner du denne?



Dampskibsselskabet Asker, Røken & Hurum ble stiftet i året 1892. Og de opprettholdt dampskipsforbindelsen til/fra hovedstaden til ut i 1950-årene.

På bildet ser vi en noe spesiell "D/S-mynt" i messing med selskapets navn innstøpt. Og vi spør:
Har noen av Bygdemagasinet lesere kunnskaper om denne?

Akkurat den vi ser på bildet har følgende kjente historie:

En dag i året 1919 eller -20 kom en vel antrukket herre inn på Røyken jernbanestasjon for å kjøpe billett til Oslo. Men han manglet penger. Derfor ville han pantsette "D/S-mynten" for en Oslo-billett. "*Med denne kan man reise gratis på båten*", sa han. Men den vel antrukne herre kom aldri tilbake til stasjonen for å innløse pantet. Derfor måtte telegrafisten som ekspederte han selv betale billetten. Og han flyttet etter noen år til Drammen.

Undertegnede besøkte ham i hans hjem i Drammen en gang på 1970-tallet. Og jeg fikk "D/S-mynten" med tilbake til Røyken.

Andre kjente eksemplarer

For en del 10-år tilbake var en tilsvarende "D/S-mynt" avbildet i Aftenposten i forbindelse med en myntauksjon. Der var den forhåndsvurdert til en pris på noen tusen kroner. Om den ble solgt, og eventuelt til hvilken pris, vet jeg ikke.

Sommeren 2014 fikk jeg en henvendelse fra en dame i Båstø. Hun var i besittelse av en tilsvarende "D/S-mynt", men den så ut til å være støpt i bronse. Hun fortalte at de hadde funnet den i potetåkeren en gang for lenge siden. Og noe mer visste hun ikke.

Har du noe å bidra med så ta kontakt med:
Ole Sønju,
Jakslandveien 30,
3440 Røyken
e-mail: ksonju@start.no

(Bygdemagasinet vil følge opp saken)

Apropos Åroskeramikk

I Røyken Historielags årbok for 2014 hadde Bente Goverud en artikkel kalt «En sveip ned i keramikken blomstringstid», med fyldig stoff om lokale keramikfabrikker og keramikere.

Keramikeren Nils Aa. Sivertsen, som var en viktig person i dette miljøet, var imidlertid ikke nevnt i artikkelen. Hans niese, Gro Andersen, påpeker dette. Vi har fått tilsendt en omtale av hennes onkels virke som keramikker, samt bilder av noen av hans arbeider.

Nils Aa. Sivertsen (1920 -)

Nils Aarrestad Sivertsen ble født i Stavanger. Etter å ha praktisert noen år som dekoratør i varemagasinet Marnburg i Stavanger, kom han under krigen til Åros Keramikk AS i Røyken i Buskerud. Her fikk han keramikpraksis, samtidig som han studerte ved Statens håndverks- og kunstindustriskole i Oslo. I 1946 ble han ansatt som keramikker ved Elle Keramikfabrikk A.S., i Drøbak. Her praktiserte han fram til 1949, da han ble rekruttert til Graverens Teglværk i Sandnes i hjemfylket Rogaland.

Graverens var en kjent produsent av murstein og takstein, men hadde også en egen potteriavdeling. Etter hvert ble virksomheten også utviklet til keramikproduksjon under ledelse av de kjente keramikere Ragnar Grimsrud og William Knutzen. Nils Aa. Sivertsen ble kunstnerisk leder av keramikavdelingen. Sivertsen hadde hovedansvaret for design, mens 9-10 medarbeidere sto for dekoreringen. Graverens praktiserte ikke å kunstnersignere sine keramikprodukter, men takket være samlere og Nils Aa. Sivertsen selv har det vært mulig å bestemme en lang rekke av Sivertsens designere for Graveren.

I 1966 gikk Sivertsen for en kort periode over til A/S Egersunds Fajansefabriks Co, inntil han vendte tilbake til Stavanger og Stavangerflint i 1968. Stavangerflint var da akkurat blitt fusjonert med Figgjo Fajanse AS til Figgjo Fajanse – Stavangerflint AS. Sivertsen tjenestegjorde som designer ved bedriftens avdeling i Hillevåg i Stavanger, inntil den ble lagt ned i 1979.

Ved Stavangerflint lagde Sivertsen dekorert til en rekke serviser, som ble produsert både ved fabriken i Stavanger og på Figgjo. Blant de mest kjente er: "Florry", "Amber", "Bardu", "Beito" og "Karin". Han lagde også dekor- og pynteserier i steingods. Blant de mest kjente er relieffene "Mother" og "Wedding" og en serie vaser under navnet "Rondane".

Nils Aa. Sivertsen var en drivende kraft i Foreningen Brukskunsts avdeling i Stavanger gjennom mange år. Sivertsen har deltatt på en rekke utstillinger i inn- og utland og oppnådd gullmedalje ved en utstilling i Firenze i Italia. Han har også utført mange utsmykningsarbeider i keramikk, blant annet for Hurtigruten og for lokale rederier. Han har også tjenestegjort som sensor for keramikklinsen ved Kunsthåndverksskolen i Bergen.

Kilder:

Astri Olsen og Rolf Simeon Andersen: Moderne antikviteter, Lunde Forlag 2000.
Torbjørn Sægrov: Keramikeren Nils Aa. Sivertsen, Sandnes Historie- og Ættesogelag Årbok 2007.

Muntlige og skriftlige opplysninger til forfatteren oktober 2008.

Søk på Internett.

Jan Gjerde © 2008



Foto: Berit Jensen



Dekoren "Florry" er av Nils Aa. Sivertsen for Stavangerflint.

►►►



Disse tre bildene viser arbeider av Nils Aa. Sivertsen for Graverens keramikkavdeling. Foto: Sigmund Alsвик.



Veggrelieff produsert ved Stavangerflint. Foto: Jan Gjerde



Her er tre dekorer som Nils Aa. Sivertsen laget for Figgjo Fajanse – Stavangerflint AS: Øverst "Beito", i midten "Karin" og nederst "Amber".



Dekorvasen "Rondane" utført i steingods med spesiell glasureffekt - produsert ved Stavangerflint AS.

Skytterfest anno 1868

Røykenbøinger var landets beste skyttere

Røyken skytterlag er trolig bygdas eldste forening, stiftet 21. september 1860. Lagets virksomhet er fint omtalt både i bygdeboka fra 1928 og i den nye bygdeboka fra 2004. Kildene for disse omtaler er imidlertid noe mangelfulle for den første tiden. Dette fordi lagets protokoll fra starten i 1860 gikk tapt i en brann på Klemmetsrud gård sommeren 1870. Imidlertid var laget tilsluttet den landsomfattende "Central-foreningen for Legemsøvelser og våbenbruk", stiftet i 1861. Dette var forløperen for Norges Idrettsforbund. Og hovedkilden til denne artikkelen er derfor denne foreningens arkiver samt hovedstadspresen for juli i året 1868. "Centralforeningen" arrangerte den første landsdekkende skytterfesten i hovedstaden allerede i starten. Skytterfest var datidenes betegnelse på det vi i dag kaller skytterstevne. Dette igjen skulle bli forløperen til det som i dag heter *Landsskytterstevne*. Skytterfestene gikk over to dager. De ble en rekke år avviklet på Lindøen, ei lita øy litt syd-vest for Hovedøya i indre Oslofjord.

Skytterfesten vi skal omtale her ble avviklet på Lindøen lørdag 4. og søndag 5. juli i året 1868. Allerede klokken seks om morgnen gled den første båten ut fra brygga nedenfor Akershus festning fullastet av skyttere med kurs for Lindøen. Totalt noe over 500 av landets beste skyttere deltok på skytterfesten. Blandt disse var en fyldig tropp fra Røken Skytterlag som på dette tidspunkt hadde 39 registrerte medlemmer. For å kunne delta i lagkonkurransen på skytterfesten måtte hvert lag delta med minst tre mann.

Det ble skutt på 250 og 500 alens hold. (1 norsk alen = 0,6275 m) Videre var det skyting på bevegelig skive samt hurtigskyting. Skytingen på 250 alens hold ser ut til å ha vært den mest populære. I denne klassen ble det også delt ut flest premier, hele 61 i tallet. Førstepremien her var et kaffeservise i sølv til en verdi av hele 40 Spd. På avslutningsdagen, søndag, satte det inn med noe regn og kraftig vind, men skytingen ble like vel avviklet etter programmet, og i nærvær av et tallrikt publikum.



1. premien på 250 alens hold i 1868, et kaffeservise i sølv, hadde en verdi på 40 Spd. I 1919 ble det brukt som bryllupspresang.
Fotografert i Drammen på 1970-tallet.

Premieutdelingen ble foretatt av ingen ringere enn Arme-departementets Sjef, Hr. Statsraad Irgens. Og premiene var mange. De besto av sølvtøy og rifler til en enkeltverdi fra 5 til 40 Spd. Samlet representerte de en verdi på over 1000 Spd. På 250 alens hold heter det at vinneren oppnådde det bemerkelsesverdige gode resultat av 74 Points på 10 skudd. Og seierherren her var **Johan Andreassen Follestad**. Han var fra Follestad-ødegården i Røyken. Han brukte en såkalt *Larsen-rifle*. Den var laget at den vidkjente børsemaker Larsen i Drammen. Røken Skytterlag ble også beste 3-mannslag med en overlegen seier over skytterlaget *Riflen* i Drammen. Riflen hadde forøvrig selveste børsemakeren med på laget. Det seirende Røyken-laget besto av **Johan Andreassen Follestad**, **Martin Aasaker** og **Edvard Kjægstad**. Førstepremien her var et stort sølvkrus med inskripsjonen *Skytterpræmie fra Centralforeningen 4.-5. juli 1868*. Dette kruset ble en årrekke oppbevart i "Røykenbankens" hvelv i Røyken sentrum.

La oss også nevne at vår nabo, Hurum, var representert. Men de havnet på 32. plass i lagkonkurransen. I tillegg til de røykennavn som allerede er nevnt, fant vi følgende røykenbøringer

på premielistene: **Bernt Andreassen Follestad** (bror til Johan), **Chr. Wear** og **Gabriel Klemetsrud**.



Foto fra boka Røyken bygd før og nu.



1. premien for beste 3-mannslag på Lindøen, et meget stort sølvkrus med inskripsjon. Også det ble vunnet av røykenbøringer. Utsnitt av foto i Røyken historielags Årbok 1976.



En gruppe premievinnere fra Skytterfesten på Lindøen 4.-5. juli 1868. Alle har Centralforeningens deltagerbevis på jakkeslaget. Nr. 1 foran fra venstre er høyst sannsynlig børsemaker Hans Larsen fra Drammen. Han vant hurtigskytingen. Nr. 2 fra venstre er Johan Andreassen Follestad og nr. 3 hans bror Bernt Andreassen Follestad. Trolig finnes fler røykenbøringer på bildet, men vi kan ikke gjenkjenne fler.

Foto utlånt av Alf Follestad på Hotvet på 1970-tallet.

Umiddelbart etter premieutdelingen var det fest, stor fest, eller *sexa* som det het den gang. Her var alle premievinnere samt en rekke spesielt innbudte gjester tilstede. Det heter seg at festen var meget *belivet*. Og rekken av talere var lang, og skålene enda fler - - ja, slik sto det å lese i hovedstadsavisene dagene derpå - -

Noen ord om 1.premievinnere fra Røyken - og litt mer:

Johan Andreassen Follestad

Johan Andreassen Follestad var født på Follestad i Åros i 1842. Han kjøpte gården Baarsrud i 1877, men på grunn av odelsløsning måtte han forlate stedet. Derfor kjøpte han Hotvet i 1880. I tillegg ble gården Gislerud lagt til og drevet sammen med Hotvet. Gården ble etter hvert drevet opp til et mønsterbruk. I folketellingen for 1900 er han oppført som gårdbruker med isforretning. Johan Andreassen Follestad slekt i rett nedstigende linje sitter fortsatt på Hotvet.

Norges beste skytter:

Martin Aasaker

Martin H. Aasaker var født i 1834 og bodde på gården Aasaker i Vestbygda. I året 1868 ble han medeier i barken Urda som ble bygget i Hyggen samme år. Folketellingen for året 1900 forteller at han var både gårdbruker og reder. "Centralforeningens" arkiv viser at Martin Aasaker var landets beste skytter gjennom året 1868. Praktisk talt alle skytterlag i landet var på denne tid tilsluttet "Centralforeningen". Og de enkelte skytterlag rapporterte sine enkeltresultater til Centralforeningen. Derfor hadde de et godt beslutningsgrunnlag når landets beste skytter skulle kåres.

Edvard Kjægstad

Edvard Kjægstad var født på Kjekstad i 1843 som sønn av gårdbruker og ordfører Bernh. Kjekstad. Han studerte jordbruk og husdyravl i Norge og utlandet. I 1872 overtok han farsgården sammen med broren. I 1886 fikk han kong Oscar II's medalje for fortjenester av norsk landbruk. Og han var medlem av "Selskapet for Norges Vels" veterinærklasse. Han levde ugift, døde i 1894 og er gravlagt på Kjekstads familiegravsted ved Røyken kirke. Minnesteinen i Røykengranitt er også tatt ut av fjellet på Kjekstad.



Her ser vi Alf Follestads våpensamling. Alf er sønnesønn av Johan Andreassen Follestad. Rifle nr. 2 fra venstre ble brukt på Lindøen i 1868. Det er et Larsen-gevær. Våpenet til høyre for dette er også et Larsen-gevær, et hurtigskytegevær. Dette er en "perle" av et våpen med inngraverte jaktmotiver og ornamenter samt navn inngravert i en sølvplate. Bæreremmen har perlebroderi, men er noe slitt. Larsen vant hurtigskytingen på Lindøen med et tilsvarende våpen.

Foto på 1970-tallet.



Statsagronom Edvard Kjægstad.

Foto fra boka Røyken bygd før og nu.

Børsemaker Hans Larsen

Som vi har skrevet foran brukte Johan Andreassen Follestad ei Larsen-rifle på skytterfesten på Lindøen. Dette var det mest anerkjente konkurransevåpenet på den tid. Derfor tar vi med noen ord om børsemakeren.

Hans Larsen var bondesønn, født i Blaker i 1823, gikk i våpensmedlære i Kristiania og startet eget børsemakerverksted i Drammen allerede omkring 1845. På denne tid var det munnladningsgeværene som var rådende. Larsens store fortjeneste var utviklingen av nye lademekanismer. Han oppfant tennstempelriflen og hadde en rekke andre patenter. I tillegg var han en fremragende våpensmed. Han hadde verksted på Grønland i Drammen, i Bergen og i Liege i Belgia. Han var også politisk engasjert (i Venstre). Og i tillegg til alt dette var han også blandt landets (kanskje Europas) beste skyttere. (Bare synd at røykenbøringer



Børsemaker Hans Larsen med medaljen
«Litteris et Artibus»

Foto fra Bygdemagasinet nr. 33

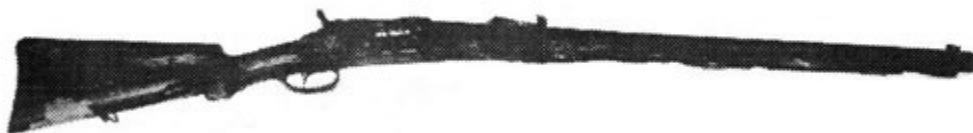
ikke engasjerte seg internasjonalt) Ved et hurtigskytterstevne i Wien i 1868 imponerte han keiser Frans Josef av Østerrike-Ungarn med sitt gevær. Keiseren tilbød ham å betale med våpnets vekt i gull om han fikk overta geværet hans. Men Larsen avslo. Samme år ble han imidlertid tildelt gullmedaljen "*Litteris et Artibus*". Det var på denne tid en meget høy anerkjennelse som normalt bare ble tildelt vitenskapsmenn og kunstnere. En slipsnål besatt med briljanter hørte også med.

Hans Larsen døde i 1907.

Også Røyken historielag har ei Larsen-rifle i sine samlinger.

Premie til gjenbruk

Som vi har nevnt foran var det Alf Andreassen Follestad som vant skytingen på 250 alens hold på Lindøen. Han var fra Follestad-ødegården i Åros. Og premien var et kaffeservise i sølv. Det besto av kaffekanne, fløtemugge og sukkerskål. *Skytterpræmie* og dato 5/7 1868 samt hans initialier var inngravert. Men serviset har fått ytterligere en inngravering, nemlig G.K. - S.k. 21-6-1919. G.K. står for Georg Knutsen. Han var telegrafist på Røyken jernbanestasjon. S.k. står for Signe Knutsen. Hun var født Follestad. Og datoen 21.-6-1919 er datoen de to giftet seg. Kaffeserviset fra 1868 ble da brukt som bryllupspresang. Undertegnede besøkte ekteparet i deres enebolig i Drammen noen ganger på 1970-tallet. Da hadde kaffeserviset fra 1868 en hedersplass oppe på et skap i stua. Georg Knutsen var kommet fra Drammen til Røyken jernbanestasjon som telegrafist. Og i Røyken hadde han truffet Signe Follestad fra Hotvet. De giftet seg 21. juni i året 1919. Vigslingen skjedde i Røyken kirke ved sogneprest Olaf Andreas Holm og feiringen foregikk i brudens hjem på Hotvet. Fra kirken ble de nygifte kjørt med en staslig vogn forspent to hvite hester.



Denne tennstempelrifla av Larsen-fabrikat befinner seg i Røyken historielags samlinger. Rifla er dessverre angrepet av grørust og er neppe lenger noe konkurransevåpen.

Foto 1997.

Georg Knutsen var en kjapp, blid, og hyggelig kar som ble populær i Røyken. Men også stasjonsmesteren het Knutsen. Han var imidlertid litt høyere enn Georg. Derfor ble gjerne Georg Knutsen kalt for *Vesle-Knutsen*.

Kilder:

Skriftlige kilder:

Centralforeningen for legemsøvelser og våpenbrugs arkiver

Hovedstadspresen juni 1868

Bygdemagasinet nr. 33, artikkel av Odd Sandlund

Boka: Røyken bygd før og nu, 1928

Boka: Drammen, en norsk østlandsbys utviklingshistorie, bind III, 1972

Folketellinger på Internett

Gravminner Røyken kirke v/ Odd Arne

Svendsrud, på Internett

Muntlige kilder:

Samtaler med Georg Knutsen i Drammen på 1970-tallet

Samtaler med Alf Follstad på Hotvet på 1970-tallet

Ole Sønju



RØYKEN
HISTORIELAG

Oldtidsmarsjen 2015, søndag 20. september

Søndag 20. september var det klart for den 26. Oldtidsmarsjen «fjordimellom», fra Gullaug i Lier (Drammesfjorden) til Slemmestad (Oslofjorden). Som vanlig kunne man også starte på Spikkestad og ved Røyken kirke. Dagen opprant med bra lettskyet vær, og selv om det hadde regnet en del tidlig i uka burde det være et ideelt turvær. Det var derfor litt skuffende at det bare dukket opp fem personer som skulle ha første transport fra Slemmestad til Gullaug. Disse fem var stort sett veteraner, som hadde mange Oldtidsmarsjer bak seg.

Desto gledeligere var det at neste transport til Røyken kirke talte 20 personer, og det ble en full maxitaxi.

I tillegg til disse startet det 5 personer fra Gullaug og Spikkestad, som hadde kommet dit på egen hånd, og 14 personer fra Røyken kirke, totalt 44 marsjdeltakere. Det var også veldig positivt at ca halvparten av de som deltok gikk for første gang, og det var 4 -5 av den helt yngre garde.

Alle kom seg greit gjennom «løypa» fram til mellom-Bø, hvor ertesuppelukta møtte deltakerne lenge før de så suppegryta. Frøydis Christoffersen hadde kokt suppe i flere dager, for ca 20. gang! Hun serverte suppe, hjemmebakte rundstykker og saft, godt assistert av Bjørn Fosnes, som også har vært fast på Bø i mange år.

Vi har inntrykk av at de fleste tok seg god tid på Bø, nøt suppa og snakket med nye og gamle bekjentskaper. Alle måtte imidlertid videre mot Slemmestad.

De som gikk i vanlige joggesko eller lignende, ble nok litt møkkete og våte på beina gjennom skogen ned til Slemmestad ungdomsskole.

Vi fikk også tilbakemeldinger på at det var litt vanskelig å følge løypa gjennom skogen noen steder, det samme gjaldt ved «Merrapina» mot Fossum. Oldtidsveikomiteen må nok ta noen runder og merke, og sette opp noen nye skilt enkelte steder.

Alle kom til mål, som nå var flyttet tilbake til puben i Slemmestad sentrum, som har fått navnet Puben The Pipe.

De som gikk Oldtidsmarsjen i år ga uttrykk for at de hadde hatt en fin tur, og håpet å kunne gjenta det i årene framover. Dette må bli en vurdering av styret fra år til år, men vi som står for arrangementet hadde forventet/håpet på flere enn 44 deltakere i et slikt fint høstvær. Vi er imidlertid klar over at det var flere store arrangementer ulike steder i kommunen og i nabokommunene denne helga.

Til slutt en stor takk til de som gikk, enten det var for første gang, 2., 3., 4. osv. eller for 21. gang!!

Det som er helt sikker er at Oldtidsmarsjen 2016 kommer til å gå en søndag i september 2016, som en del av Røyken Historielags 50-årsfeiring.

Bjarne Kjos

Oldtidsmarsjen 2015 - natursti

- Spørsmål 1: Hvor mange innbyggere var det i Røyken kommune i 1950?
1 : ca. 4 550 x : ca. 6 700 2 : ca. 8 200
- Spørsmål 2: Når ble Røykens første faste skole tatt i bruk?
1 : 1803 x : 1866 2 : 1906
- Spørsmål 3: I Hallenskog Landhandleri kostet i 1955 ett kilo kaffe?
1 : kr 14,80 x : kr 6,30 2 : kr 10,50
- Spørsmål 4: Hvor mange representanter er det i kommunestyret i Røyken?
1 : 27 x : 31 2 : 35
- Spørsmål 5: Når fikk vi elektrisitet i kommunal regi i Røyken?
1 : 1908 x : 1919 2 : 1929
- Spørsmål 6: Hvor mange kvinner har vært valgt til ordfører i Røyken?
1 : 0 x : 1 2 : 2
- Spørsmål 7: Når ble Røyken Historielag stiftet?
1 : 1976 x : 1959 2 : 1966
- Spørsmål 8: Hvor høyt over havet ligger Røyken stasjon?
1 : ca 117m x : ca 127m 2 : ca 137m
- Spørsmål 9: Når kom den nye kongefamilien til Norge i 1905?
1 : 13. november x : 18. november 2 : 25. november
- Spørsmål 10: Hvis man kjører fra Lahell via Spikkestad (ikke RV 23), Røyken sentrum, Bødalen til Rørtunet Slemmestad, hvor mange 80 km-soner passerer du?
1 : 2 x : 1 2 : 0
- Spørsmål 11: Hva var literprisen for bensin i 1945?
1 : 43 øre x : 53 øre 2 : 63 øre
- Spørsmål 12: Hvor mange automobiler (biler) var registrert på røykenbeboere i 1934?
1 : 42 x : 146 2 : 251
- X 1 1 2 X X 2 1 2 2 X X De rette svarene er understreket.

Resultatliste for naturstien 2015:

- | | | |
|-----|-------------------------------|----------|
| 1. | Terje Martinsen | 12 rette |
| 2. | Elisabeth Selvik | 8 rette* |
| 3. | Irene Andresen | 8 rette* |
| 4. | Gerd Madsen | 8 rette* |
| 5. | Solveig M. Gjøwen | 7 rette |
| | Tor Johansen | |
| | Ellen Lobben | |
| | Harald Melvold | |
| | Thorleif Remme | |
| 10. | Roy Andresen | 6 rette |
| | Halvard Berg | |
| | Nina Bergene | |
| | Inger Drengsrud Førde | |
| | Vidar Gatevold | |
| | Øyvind Gjellum | |
| | Inger Graff | |
| | Liv Kristoffersen | |
| | Kjell Nergaard | |
| 19. | Jorunn Berg | 5 rette |
| | Eli Haugland | |
| | Monika Roser Heineberg | |
| | Berit Johansen | |
| | Hanna Johansen, junior | |
| | Liv Olsen | |

Totalt startet 44, men ikke alle leverte.

*Tre hadde 8 rette på 2. plass. For å skille hvem av disse som skulle få 2. og 3. premien måtte de tippe hvor mange kronestykker det var i et glass, derfor plasseringen fra 2 til 4. Det var 273 kronestykker i glasset.



Fra matstasjonen på mellom-Bø. Vi ser vinneren av årets quiz, Terje Martinsen, til venstre

Bjarne Kjos

Røykenmila 2015

Røyken Historielag var også med på Røykenmila i år. Arnulv Solberg og undertegnede var tilstede hele dagen med stand. Vi solgte bygdebøker, delte ut brosjyrer for laget og hadde en gjettekonkurranse på 5 gjenstander fra vår samling. Jon Grette gjettet riktig på alle 5 gjenstander og fikk en premie for beste

resultat. Det var en fin dag, og heldig for oss så fikk vi en stand i sola.

2500 besøkende på Kjekstad den søndagen og god stemning. RH fikk markedsført seg, og det ble litt salg av bøker.

Bjørn Eric Hansen



Det var en fin dag i sola på Kjekstad

Sagbruk



Lokomobilen

I begynnelsen av nittenhundretallet (1900 – 30) sto det nok 2 – 4 lokomobiler, eid av røykenbøringer i Røyken. *Terje Martinsen nevner lokomobilen i Bygdemagasinet nr. 13 – mai -1989 der han er på befarings sammen med Bjørn Brønner i Follstadkroken.*

Den vanligste trekraften til sagbruk var dampmaskinen eller lokomobilen. Den var gjerne av engelsk fabrikat, og kan vel kalles traktorens forgjenger. Den var mobil som navnet forteller, og kunne lett forflyttes fra sted til sted. En vanlig lokomobil utfoldet 8 – 10 HK som var tilstrekkelig til et sirkelsagbruk. Engelske fabrikat var Foster og Lincoln. Fra Sverige kom Munktel og senere også en maskin fra Jacobsen Maskin i Oslo.

Til og begynne med ble de fyrt med ved – bakhunved fra tidligere skur, men i begynnelsen av forrige århundre ble det av Lauritz Sæthern d.e., Magnor, sammen med hans medhjelpere konstruert en sponovn som kunne fyres med rå sagflis, og dette forenklet fyringen mye, idet man tok rå flis direkte fra sagtrinsene uten noe behov for ved.

Lauritz Sæthern, hans kontorsjef Hans Hansen, murmester G. Stenbakken og ing. Olaf Hjort fra Oslo, fikk patent på denne sponovnen i 1908, og de samme fire herrer dannet et selskap med navnet Sponovniinteressent-selskapet, som bygget sponovner over hele Østlandet og også langt inn i Sverige i lang tid. Dampkjelen på lokomobilen måtte jevnlig ha



kontroll, og minst en gang pr. år. Dampkjelen var registrert, og kontrollen ble utført av arbeidstilsynet, som utstedte sertifikat for godkjente kjeler.

Saghuset

Ett vanlig saghus hadde to sagblad og ble kalt dobbelt sirkel. Saghusets lengde var ca. 20-25 meter og bredden ca. 5 meter. I den ene enden sto lokomobilen på sponovnen, og så nær en vannkilde som mulig. Drivhjulet på lokomobilen hadde removerføring til sagtrinseakslingen. For hvert blad er det en sagbenk bygget opp av firkant og boltet sammen for å gjøre den stabil. Oppå sagbenken ligger et brett som kan beveges fram og tilbake på ruller. Rullene har utfres-te spor – gjerne tre – fire, og på undersiden av brettet er det påsatt lister som passer inn i sporene på rullene for å unngå sidebevegelser. Rullene er lagret i begge ender på benken, og det er uhyre viktig at overkanten på rullene ligger i samme plan og at sporene i rullene ligger i nøyaktig samme linje for å unngå sidesleng. Brettet er to – delt, slik at det har en del på hver side av sagbladet, og slik at brettet kan bevege seg forbi bladet. De to delene av brettet holdes sammen i begge ender, ved hjelp av tverrstykker.

Brettet, som altså bærer stokken inn mot sagbladet, føres fram og tilbake ved hjelp av selvtrekk. Den eldste metoden var at brettet ble ført fram og tilbake med håndkraft – av en sveiv forsynt med tannhjul. Et «moderne» selvtrekk er konstruert slik at brettets hastighet kan

varieres trinnløst både forlengs og baklengs. Det var en stor fordel ved skur av forskjellige dimensjoner å kunne kjøre brettet raskt bakover. Brettet hadde en lengde på ca. 6 meter og benken totalt ca. 12-15 meter. Sagbladene hadde gjerne en diameter på 100 – 120 cm – størst på kantsiden. For å unngå slingring av disse store bladene, ble de styrt av *styrepinner* – en på hver side. For å hindre klyp, satt en *spaltekniv* umiddelbart etter bladet. Den forhindret også at tennene på bladet – som har en veldig omdreiningshastighet – kastet bakhunbiter bakover slik at de kunne treffe den som arbeidet nærmest. For å øke sikkerheten mot sagbladet, var det overdekket med en firkant med spor tilpasset toppen av sagbladet. Dette hindret tilbakeløst av løse deler fra stokken.

Stillverk

For å få nøyaktig skur – riktig bredde og tykkelse på planker og bord – hadde man et *stillverk* både på kanta og kløyva. Det besto av to loddrett stående metallruller festet til en ramme med en ca. ½ meter avstand. Rammen kunne forskyves fra eller mot bladet og parallelt med dette. Stillverket var vanligvis oppdelt i halvtommer fra 1/2" til 10".

Tømmervelte og kjerrat

Inntaket av tømmer til saghuset skjedde fra en tømmervelte i samme plan som sagbenken. Alt etter hvordan saghuset var plassert, fikk velta sitt tømmer rett fra skogen med hestekjører, eller det kom en lastebil fra fjernere steder. Ofte lå bruket ved et vassdrag, dam eller stillestående vann, og tømmeret kunne da komme til saga etter fløting og bli lagret der. I slike situasjoner ble tømmeret ført fra vannet opp på tømmervelta med en kjerrat. Det er en bru på skrå fra vannet opp på velta – gjerne beslått med en jernplate p.g.a. den sterke slitasjen som skjer når tømmeret trekkes opp. Eldre bruk hadde gjerne en wire som ble trukket opp over en trommel av den trekraft man hadde, og trukket ned igjen av veltekaren. Senere fikk man en endeløs kjede med medbringere. Veltekaren trakk tømmerstokken fra dammen til kjerraten med fløterhake.

Sagmannskapet

På en dobbel sirkel var det elleve mann i et ordinært mannskap. Disse var: Fyrbøter, veltekare, kantsagmester med bakgutt, klyvesagmester med bakgutt, tre plankesjauere, vedkjører og flisetriller.

Når plankene skulle fraktes rå til et annet sted for å stables til tork ble de stablet uten «strø» imellom (klosslagt). I de tilfelle kunne plankesjauingen utføres av en mann. Skulle bakhunen (veden) kappes ferdig til kullbrenning, måtte man ha en mann ekstra.

Fyrbøteren – også kalt «gnisterpuken» – hadde ansvaret for at lokomobilen ga tilstrekkelig kraft til maskineriet. Med de maskinene en hadde, måtte en disponere full damp hele tiden. Når saga skulle være i gang klokka sju om morgenen, måtte «fyrrer'n» ut en time tidligere for å få dampen opp. En påpasselig fyrer sørget for å ha rikelig med glør i ovnen når dagen var slutt, og dekket godt over med aske. Deretter måtte han skru trekken igjen. Lot han varmen brenne ut, tok det lang tid å få varmen opp neste morgen, og da kunne han få hele mannskapet på nakken fordi det gikk utover fortjenesten. Ved å rote fram glørne igjen neste dag, kunne han raskt få varmen og dampen opp.

Flisovnen til Sæthern og Co. Var basert på fyring med rå sagflis som flistriller'n hentet under sagtrinsene, men ovnen måtte mates på en riktig måte så det brant jevnt.

Fyrer'n måtte hele tiden passe på damptrykket. Var det for lavt, sank styrken på maskinen, og ble det for høyt, kunne det være fare på ferde. Flistriller'n skulle sørge for flistransporten fra sagbladene til sponovnen. Fra sagbladene falt flisa ned i en dyp grop, og herfra trillet han den fram til ovnen. Det ble gjerne brukt unge gutter som nettopp var ferdig med skolen til slikt arbeid. En årvaaken gutt lærte fort hvordan han skulle fyre, og hadde han en flink læremester i fyrer'n kunne denne iblant få seg noen friminutter til private gjøremål. Det ble ofte harselert med flisepuken på grunn av hans lave stilling på rangstigen, men var han en grei og humørfyllt gutt, ble han ofte mannskapets kjælelegge.

Veltekaren sørget for tilførsel av tømmerstokker fra velta til sagbenken. Det kunne være en hard jobb, avhengig av hvilken transportmåte som ble benyttet, og hvor praktisk han sjøl innrettet velta. Stokken skulle helst gå med toppen først inn i bladet, og mange måtte derfor snus på velta. Det gjaldt særlig rotstokken som var grov i rotenden. Ble tømmeret hentet opp fra vannet med kjerrat, snudde han stokken ute i vannet med fløtehaka, før han trakk den opp.

Kantmesteren og bakgutten trillet stokken på brettet og la den til for skur. Toppene på stokken skulle helst ligge nærmest bladet. En sagmester visste hva han kunne få ut av stokken

når han kjente toppdiameteren. Godt «øyemål» tilkjennega en flink sagmester, og det var ikke ofte han måtte opp med tommestokken. Tillegging av stokken på brettet ble bestemt av stokkens fasong. Var den rett og rund, var det enkelt. Var den «urund», krocket, storkvistet eller tennarstokk ble tilleggingen ofte vanskelig. En langkrokett stokk skulle ligge med kroken opp, en oval stokk med breidsiden opp. Alle stokker måtte vurderes ut fra hva en maksimalt kunne få ut av den i volum og kvalitet. Sagmesteren hadde alltid sin skurordre fra sageieren.

Når kantsagmesteren hadde bestemt hva han ville ha ut av stokken, la han den til sjøl, og dirigerte bakguttens tillegging, for å ta det første snittet. Dette første snitt bestemte kanten på planken. Derav navnet «kanta» og «kantasagmester». En flink bakgutt lærte snart hvordan stokken kunne utnyttes. Sagmesteren stakk en kile under forenden på stokken og bakgutt slo inn en «høllhaka» i enden, og nå lå den støtt nok til innføring i bladet. Enkelte bruk hadde *retningslys* som markerte hvor på stokken snittet ville gå. Det var en sterk lampe som kastet skygge fra en snor over stokken. Derved kunne mesteren og bakgutt se hvor snittet ville gå på stokken.

Sagmesteren koblet inn drivverket, og brettet med stokken ble ført inn mot sagbladet. Sagmesteren fulgte stokken forbi bladet, skilte bakhunen fra resten av stokken – blokka – til den var gjennomskåret. Var bakhunen så grov at den kunne gi et bord, ble den tatt med tilbake på benken sammen med blokka, og skjøvet over til kløyva. Var den for liten til bord, ble den kastet av benken til vedkjører'n. Det var bakgutt som satte i gang selvtrekket som førte brettet tilbake. Stokken ble så veltet over, slik at den ble liggende på snittet som var skåret. Blokka lå nå støvere, og en ny bakhun ble skåret av. Enkelte ganger kunne kantsagmesteren ta enda et snitt, som kantet stokken på den tredje siden. Dermed var plankens bredde og stokkens utbytte bestemt. Eventuell grov bakhun og blokka ble så skjøvet over til kløyva, og en ny stokk fra velta ble lagt på benken.

Klyvsagmesteren med bakgutt

Når blokka og den grove bakhunen var skjøvet over til kløyva, overtok klyvsagmesteren og hans bakgutt den videre skur. Var det tatt tre snitt av stokken, var den klar for kløyving av planker og bord. Ved hjelp av stillverket fastsatte klyvsagmesteren tykkelsen på planken: Det var alltid slik at snitt skulle gå gjennom marginen på stokken. Ble margin sittende inne i planken,

risikerte en margsprekk som reduserte plankens verdi. Klyvsagmesteren fastsatte derfor en tykkelse på planken som passet med et snitt nærmest mulig margin. De to plankene som stokken gav ble like store, både i tykkelse og bredde. Snittene på kløyva gikk gjerne raskere enn på kanta, fordi blokka lå støvere, og det ikke var behov for slik vurdering av utbytte som på kantsida. Kløyva var avhengig av hva den fikk av virke fra kanta. For å holde arbeid til kløyva hele tiden, kunne kanta regulere tilgangen dit ved å ta færre eller flere snitt på stokk og bakhun. På smått ømmer tok den således aldri mer enn to snitt. På grovt tømmer med mye grov bakhun, kunne den ta tre snitt og/eller kante bakhunen. Klyvsagmesteren veltet til side ferdig skåret plank og bord til sjauerne og ved til vedkjører. Sagmesteren hadde ansvaret for sine blad. Bladene måtte som regel files for hver økt, og det gikk noe utover hviletiden deres. De filte gjerne når dagen var slutt, for at alt skulle være i orden neste dag. Av og til var ikke filing nok. Spenningen i bladet kunne endre seg alt etter den påkjenning det var utsatt for. Bladet måtte da overlates til et bladretterverksted. Det var en vanskelig jobb å få riktig spenning i bladet igjen, slik at det gikk godt. Etter oppretting og filing fra bladretteren, kunne sagmesteren hente det igjen. Han måtte alltid ha reserveblad i slike tilfeller.

Plankesjauer'n

Til en ordinær dobbel sirkel trengtes tre plankesjauere. De hadde en tung jobb. Rå plank er tungt. Plankesjauer'n tok planken fra kløyva, våget den opp på en bukk som var ca. 1,5 meter høy. Han hadde en spesiell lærpute på skuldra. Han smøg seg under bora – løftet den opp og gikk. For å fordele tyngden på begge skuldre og få bedre balanse, hadde han en spak som han la på den andre skuldra og stakk under plankebora bak på ryggen. Selve stablingen skulle gjøres etter en stableinstruks. Det var aldri spørsmål om mer enn en planketykkelse i hver stabel, men etter plankebredden kunne de sortere i ulike bredder. Bord hadde også egne stabler for ulike tykkelser. Ble forskjellige tykkelser lagt i samme stabel, ville de tynne «dra» seg og bli skjeve.

Før stablingen kunne ta til, måtte det settes opp stablefotter. De var underlaget for trelasten. Det var vanligvis ni eller seksten slike under en stabel. Stablefottene lagde man gjerne av bakhun kappet i 60 cm lengde, og krysslågt til de var 50 – 60 cm høye. De måtte selvsagt ligge helt vannrett i begge retninger. Stablene ble

vanligvis ca. 5 meter hver vei og 4 meter høye. Ved starten måtte en gjerne ha 5–6 planketomter klar – en til hver tykkelse som ble skåret. Når de første underlagene var lagt på stablefottene, la man flo på flo i høyden med samme planketykkelse som mellomlag. Midt i stabelen laget man et lufferom ved ikke å fylle floa helt, slik at det ble en åpning på 2–3 plankebredder fra bunn til topp. For ytterligere å få god lufting i stabelen, la man underlagene på kant ca. 1 meter opp. Etter hvert som stabelen steg i høyden, måtte man ha et arrangement som gjorde det mulig å bære plankebøra til topps. Det kunne gjøres bukker som man la «løper» på, eller man laget et trappearrangement i stabelen ved å trekke ut et par planker for hver andre eller tredje flo. Enden på plankene i floa måtte ikke stikke ut forbi underlaget. Det ga endesprekk i plankene under tørking om sommeren. Planke-sjauinga var tungt arbeid, og det skulle en spesiell teknikk til når man gikk med børa for ikke å få for stor belastning på rygg og bein. Om det trengtes, kunne de ta bærer på mange ti – talls kilo. Kom det en ny sjauer i laget, skulle han gjerne «døpes». De gamle sjauerne la da på stadig større bærer til seg selv, og da nykomlingen for skams skyld ikke ville henge etter, kunne det virkelig røyne på. Og ufarlig var det heller ikke å gå med så tunge bærer oppover løper eller trapper – især vinterstid. Taklegging eller tekking av stabler gjordes med bord, gjerne etter at skuren var slutt.

Skurmengde og lønn

På dobbel sirkel og åtte timers arbeidsdag, lå produksjonen gjerne på 20–30 tylfter pr. dag eller fra 250–350 stokker avhengig av tømmerets dimensjon. Kantsagmesteren hadde en tavle med flere hull i. En hullrekke besto av 12 hull – altså en tylft. Under var det flere hullrekker hvor hvert hull tilsvarte en tylft. Sagmesteren hadde to pinner. En til hullrekka for hver stokk og en til hullrekka for hver tylft. For hver stokk og hver tylft flyttet han pinnen ett hull i den rekka den tilsvarte.

Hver dags produksjon ble skrevet ned om kvelden. Lønna var som regel basert på pris pr. tylft. Det var flere lønnsklasser, alt etter hvilken jobb en hadde. I høyeste lønnsklasse lå sagmesteren, deretter sjauer'n og fyrer'n, og flispuken lå lavest i lønn. Sagmesteren hadde ekstra betalt for filinga, vanligvis et kronetillegg pr. dag. Etter hvert som tariffer ble avtalt, bestemte disse lønningene, men eventuelle vanskeligheter ved bruket kunne regulere disse. Vedkjøreren fraktet bakhunen vekk fra saga.

Bakhunene ble utnyttet på forskjellige måter. Den kunne bli kappet i tre meters lengder fra rotenden og brent til kull eller kappet i 60 cm lengder og solgt som ved. Noen fant den verdiløs og kastet den i haug i nærheten av saga. Det finnes fremdeles rester av slike bakhunhauger. Ved flere sager kunne man få bakhunen gratis til ved eller til gjerdemateriale. Var transporten kort, ble bakhunen dratt vekk på kjelke.

Uhell og sikkerhetsregler

De eldste brukene hadde naturlig nok bare noen få sikkerhetsforanstaltninger, og mange uhell skjedde; især i nærheten av sagbladene. Før arbeidstilsynet forbedret sikkerheten, hadde neppe noen sagmester alle fingrene hele. Og dusinvis er de fingertupper som gjennom årene forsvant ned i flishaugen på grunn av uvørenhet, iver og dristighet ved f.eks. å bruke hendene til å fjerne en gjenstand som hadde satt seg fast ved bladet. Stans av maskinen gikk ut over akkorden – også gikk det galt.

Plankesjauerne måtte være særlig forsiktig om vinteren. Snø og is gjorde underlaget glatt å gå på. Dårlig fottøy skapte usikkerhet, likedan store og tunge bærer. En bærer som snublet med børa på aksla gikk som regel i bakken med børa over seg, og da kunne det gå utover rygg og nakke. Noen kjerrater hadde wiretrekk og en veltekar jeg hørte om var uforsiktig og fikk buksa inn under wiren. Han ble trukket under trommelen wiren gikk på, og denne kappet benet hans tre ganger før noen fikk hogd av wiren med ei øks. I de gamle saghusene brøt det av og til ut brann om natta, fordi fyrer'n ikke hadde vært forsiktig nok med ovnen. Alle slike uhell og skader medførte at arbeidstilsynet stadig ga strengere forholdsregler på de forskjellige arbeidsplasser, og fint var jo det.

Transporten av lokomobilen foregikk stort sett med hjelp av to hester. En lokomobil var ganske tung og gikk på jernhjul uten brems. Kjørte de utover bratte bakker hadde de ofte festen en wire i akslingen på lokomobilen og den andre enden i et stort tre. Med en sveiveordning ble lokomobilen firet ned bakken. Brast wiren kunne det nok stå om livet både for hester og folk.

Planketransport – lasskjøringa

Nær all plank som var til salgs i Røyken ble transportert til jernbanen når denne kom for videre befordring til de store handelsbrukene og høvleriene. Før lastebilen overtok transporten helt, ble lasten kjørt med hest. Før jernbanen ble

etablert i Røyken ble trevirket fraktet til kystlinja og fraktet videre til Drammen eller utlandet. Plankekjørerne var stort sett fra «bygda». Alle gårder hadde en eller flere hester, og for at de ikke skulle stå ledig vinterstid ble de satt inn i denne «lasskjøringa». I den travleste kjøretida kunne det være titalls av hester med plank etter veiene. Det kunne bli lange dager men det ga sårt trengte kroner i pungen.



Kullbrenning og kulltransport

De fleste sagbruk fant det lønnsomt å brenne kull av bakhun. Den ble kappet i tre meters lengder fra rota, og mila ble reist i nærheten av saga. Milene var ganske store og ga mye kull, som ble kjørt til jernbanen for videreforsendelse. Kullet ble lesset i kasser på ca. 1x1x2 meter. Før lastebilens tid ble den kjørt med hest. Kullet var lett og ga store lass.

Lokomobilsagbrukerens tømmerdrifter

Til sirkelsagbrukenes historie hører også de skogsdrifter som var forbundet med brukenes skur. Sirkelsagene var enkle i bruk. De var raske å bygge opp, raske å rive ned, flytte og sette opp igjen. Eierne hevdet at hadde man 1000 kubikkmeter sagtømmer, så lønte det seg å sette opp en dobbel sirkel. Det holdt til ca. en måneds skur. De store trelasthandlerne hadde skur gående hvert år, men ofte på forskjellige steder.

Det var gjerne en skogeier som solgte et større tømmerparti på rot til en trelasthandler. Før 1930 skjedde slike salg ofte etter forutgående blinking av såkalte hjelpeblinkere. Disse var ansatt av kommunens skogoppsyn. Blinkingen skjedde ved klaving av trærne 8 alen over marken. D.v.s. at blinkingen skjedde ut fra en på forhånd avtalt pris på en avtalt diameter. F.eks. 7 tommer. Trær med 7" diameter i 8 alens høyde ble da blinket såfremt hjelpeblinkeren godkjente det. Så snart blinkingen var ferdig, satte trelasthandleren opp sitt lokomobil sagbruk på

et høvelig sted. Var tømmerpartiet stort satte han kanskje opp flere sagbruk.

En rothogstkontrakt ga kjøperen to års drift. Greide han ikke å drive tømmeret ut innen kontraktstiden var ute, gikk resten av tømmerpartiet tilbake til selger. Når blinking var utført og kontrakt skrevet, tok kjøperens driftsbas fatt. Han ansatte hoggere, kjørere, oppmålere og hva som ellers trengtes. Brakker og staller måtte settes opp hvis dette manglet. Det ble merket opp hoggerskift, og en hestekjører hadde gjerne tre hoggere. Alt tømmer måtte bakes. Til felling av treet brukte man svans. Arbeidet to sammen brukte de tomanns stokksag. Når treet var felt og barket kom oppmålaren og satte merker der treet skulle kappes. Stokken fikk skogeierens eller kjøperens merke i forskjellig antall på de ulike sortiment for at kjørerne skulle kunne sortere dem. Hoggeren kappet treet ved merkene og overlot stokken til kjøreren. Barkingen skjedde ved hjelp av barkespade – som det var mange forskjellige typer av, svært ofte svenske. Kjøreren skulle sortere det i gran- eller furuslip. Sagtømmeret ble kjørt direkte til saga eller til vassdrag hvis det skulle fløtes. Ved kjøreavstander lenger enn ca. 300 meter ble tømmeret lunnet med stutting i hauger, for å ta fatt på det senere med kjelkedoninger; bukk og geit. På en kjelkedoning kunne man lesse fra 2 – 4 kubikkmeter, alt etter veiens beskaffenhet. Det var som regel kjøreren sak å ordne med kjørevei; rydde den, planere, trække ned blauthøl for å få dem til å fryse, ha jord eller maurtuer i bratte utforbakker og måke veier hvis det var mye snø m.m. Det var sjelden arbeidsgiveren hjalp til med slikt.

Alt arbeid ble betalt med en pris pr. tyllt trær både for hogger og kjører. Etter hvert ble dette endret til pris pr. kubikkmeter. Alle hestene brukte bjelle. Det var små bjeller som var festet under bossa. Skogsarbeiderne hadde ofte dårlige husvær og dårlige staller. I kalde vinterneretter frøs de ofte fast til brisken inne i koia selv om de fyrte i ovnen. Helst skulle hoggere og kjørere ha særskilte rom, for kjørerne måtte fore og stelle hestene til tider hvor hoggerne ville sove. Vår litteratur er full av beretninger om skogsarbeiderens vanskeligheter. Når tømmerdriften ebbet ut på våren, stilnet lyden fra øksehogg, sagbladhvin, bjelleklang og tømmermerkerens rop og svar.

Fra de mange sagbruk kunne man høre lokomobilens poff – poff til uti mai måned, til det hele stilnet av mot sankthanstider.

Svein E. Majerberget

Dikemark Jernverk:

100 års pliktarbeid for Røykens bønder

I den såkalte "dansketiden" hadde vi i Danmark/Norge et enevælde. Dvs. at kongen hadde all makt. I denne artikkelen skal vi se et lite eksempel på hvilke konsekvenser dette fikk for en del av Røykens bønder.

Dikemark Jernverk, starten

På 1690-tallet raste en "jernverksfeber" i Norge. I løpet av noen få år ble det reist en rekke nye verk. Blant disse var Dikemark Jernverk i Asker, men nær Røykens og Liers grenser. Grunnlaget for verket var funn av jernmalm i fjellene på Kjenner og Heia i Lier samt Solberg gård i Asker. General-auditeur Frans Henrich Schade sikret seg disse malmrettighetene og han fikk tilslutning til sine utnyttelsesplaner av Overberg-amtet på Kongsberg. Og enevoldskongen Christian den femtes Privilegium er datert 16. april i året 1698.

Verkets plassering ble bestemt til Poverud gård fordi det der var tilgang til tilstrekkelig vannkraft fra elva. Denne elva frem til Gjølumvannet i Heggedal ble deretter kalt Verken-selva etter jernverket. Og det heter den fortsatt selv om verket er historie. Det eldgamle navnet på denne elva var Gro. En annen begrunnelse for plasseringen var at det i omegnen var tilstrekkelig tilgang til skog. Denne kunne igjen omgjøres til trekull til bruk i verkets store masovn. Det kongelige Privilegiums-brev ga verket brennelsrettigheter i en Cirkumferense (sirkel) på 3/4 Mil i alle retninger fra masovnens plassering. Dette fikk store konsekvenser også for mange av Røykens bønder. Schade mente Jernverket ville få stor betydning for bondene. Han opplyste forøvrig at det bare var småvokst granskog i området og at den bare egnet seg til brensel.

Verket drev også videreforedling idet man hadde stangjernhammer både på Dikemark og på Sjøstad i Lier. Her utnyttet man vannfallet i Sjøstadfossen til drift av jernhammeren. Forøvrig var Dikemark Jernverk særlig kjent for sine jerngryster og kunstnerisk utsmykkede kakkellover.



Kong Christian 5. underskrev Dikemark Jernverks Privilegium 16. april i året 1697. Det skulle få konsekvenser for Røykens bønder. Utsnitt av maleri på Frederiksborg slott.



Dette er forsiden til Norges første Bergordning. Den er skrevet på tysk, og er trykt i Sachsen i 1540

Pliktleveranser

I følge Privilegie-brevet fikk 21 gårder i Røyken plikt til å levere trekull, tømmer, m.v. til jernverket. Dette skulle leveres i den mengde og til den tid verket bestemte. Også transporten fra skogen frem til verket skulle besørges av bøndene. Riktig nok skulle verket bekoste transporten, men dette måtte skje på billigste måte. Selve trekullene ble også betalt, men til en pris som bonden hadde liten eller ingen mulighet til å påvirke. Trekullbrenningen varierte sterkt over tid. I 1789 skriver den daværende eier Hans Heinrich Scheel at det i hans tid nesten ikke er hugget ved til trekullbrenning i Røykens skoger. Scheel hadde eid verket fra 1778. Han mente imidlertid at det kunne hugges for tilvirking av 3 - 4000 lester trekull hvert år. Dette siste antar vi gjalt verkets totale behov, ikke bare fra Røyken. Her tilføyer vi at det gikk med ca. en storfavn ved til en lest kull. En storfavn tilsvarer 12 m³ i løst mål. Og en lest trekull tilsvarer 18 tønner, mens en tønne igjen tilsvarer 139 liter.

Kullmilene kunne variere sterkt i størrelse, helt opp til 150m³ trevirke. Vi gjør et regnestykke med utgangspunkt i 100m³ trevirke i løst mål pr. mile. For å tilvirke 4000 lester trekull årlig måtte det altså brennes 480 kullmiler.

Nå var ikke dette med pliktlevering av skogsvirke noe nytt for Røykens skogeiere da Dikemark Jernverk ble opprettet. Etter at Sølvverket på Kongsberg ble grunlagt av kong Christian IV i 1623 ble et enormt skogsområde tillagt verket. Dette omfattet også Røyken. Og vi må vel tro at de skogeierdommer i Røyken som fikk pliktleveranse til Dikemark slapp den lange kjøringen til Kongsberg. I en pantebok for Lier, Røyken og Hurum for årene 1725-1755 ser vi at gårder i Røyken som ikke hadde pliktleveranser til Dikemark fortsatt hadde dette til Kongsberg. I panteboka kan vi lese at feks. Sundby gård skulle levere "Satte Veed" til Kongsberg Sølv værk på vinterføre i 1753.

Vi vil nevne hvilke gårder i Røyken pliktleveringen til Dikemark Jernverk gjaldt. Og vi bruker skriveformen som er brukt i Privilegie-brevet. Når "Besidderens" er angitt etter gårdsnavnet betyr det at brukeren også er eier. Det er forøvrig interessant å merke seg at det trolig bare er 7-8 av de 21 gårdbrukerne som er fullt ut selveiere:

Slemmestad, Skolens
Slemmested, Lieut. Schach assignered
Bøe, eller Kongens, Anderes Simensen
Aas Gaard, Besidderens
Foszum, Asker Præstebol

Kirkstad, Amund Gilhus
Stockeren, Besidderens
Heyum, Hospitalets
Skyltinglij, StiftSkriverens
Martersruds, Fogdens Kiør, Bundens
Gunerud, Kongens
Olstad, Fogdens
Askestad, Amund Gilles
Skryseth, Besidderens
Myre, Besidderens
Rød, Besidderens
Bryn, Besidderens
Kemmerud, Besidderens
Gillen, Mad: Tollers
Ockim (?), Anders Simensen
Hauckelie, Bunde Godz

Kullmila

Fyring av den store masovnen krevde mye brensel. Her ble i hovedsak brukt trekull. Derfor foregikk de største leveransene fra skogene i form av trekull. Dette var trevirke som ble brent i ei kullmile. I de tidlige vår- og sommermånedene ble trærne felt, kvistet, barket og kappet i ca. 3 meters lengder. Barkingen skjedde lettest på våren da det var sevj. Så ble stokkene lagt opp i reis slik at sol og vind slapp til. Når så høsten kom var vedkubbene så lufttørre at selve milebrenningen kunne ta til. Det var litt av en kunst å sette opp ei mile. Den måtte forsynes både med luft- og røykanaler inne i vedstabilen. Og utvendig ble veden dekt med kvister og jord. Mila ble ildsatt i bunnen og ved hjelp av varme fra veden samt liten lufttilførsel skjedde en forkoksing av trevirket (tørredestillasjon). Det ble trekull. Brenning av en enkelt mile kunne ta helt opp til to og tre uker.

Den måtte passes nøye hele tiden slik at det ikke brant hull i "miletaket". Derfor ble det gjerne bygd ei lita kullbrennerhytte nær mila. Den ble til vanlig bygd av skråstilte granstaur bundet i hop i toppen. Utvendig tekte man med bark fra vedhugsten, bar og torv. Men man lot det være en åpning i toppen. I midten hadde man et ildsted enkelt murt opp av stein. For det kunne bli både frost og snø før milerøyken ebbet ut over Røyken-skogene. For sikkerhets skyld plasserte man gjerne mila et sted hvor det var lett tilgang på vann til eventuell slukking. Kullene ble lastet i store kurver og med hest og slede ble de kjørt til Dikemark. Kjøringen skjedde i hovedsak på vintertid da det var sledeføre.

Der det var brent kullmile var jorda helt svart i generasjoner etterpå. Slike steder ble gjerne kalt "Kølabånn". Jeg husker godt fra

mine barneår på Øvre Eiker. På et jordstykke nær elva var jorda helt svart etter kullmilebrenning der på 1800-tallet en gang. Jorda var lett å arbeide med og velskikket til potetdyrking. Der var det alltid spennende å jobbe i potetåkeren. Mang en skillingsmynt og ei hollandsk krittpipe kom da frem i dagens lys.



Det finnes neppe noe foto fra kullmilebrenningen i Røyken. Derfor gjengir vi i stedet et foto av den aller siste kullmila som ble brent i Flesberg. Året er 1917, og fotografen heter A. M. Berge.

Mannen på toppen av mila er Gullik Skudsvik, f. 1859. Til høyre ser vi kona hans, Anne, f. 1865. Hun kommer med mat til Gullik. Den tredje er fanejunker Lind fra Rollag. Hunden vi kan skimte i forgrunnen kjenner vi dessverre ikke navnet på. Og når mila var slukket og kullene nedkjølt ble de kjørt til sølverket på Kongsberg. Ifølge folketellingen for 1900 og 1910 er Gulliks yrke "tømmerkjører og jordbruger", bosted Skudsviken, Flesberg.

Kølabelg

Svart og fæl var kullbrenneren der han i ukevis av gangen hadde tilhold ved mila. I sin samtid ble han gjerne betraktet som både litt hedensk og kanskje også litt eventyrlig. Vi har funnet frem et lite dikt fra Ringerike. Med litt omskriving kan det trolig passe på Røykens kullbrennere fra 1700-tallet:

*Du røykenbøring, du kølabelg,
som støtt holder søkn og aldri helg,*

*Støtt er du svart og aldri hvit,
alltid er du den Slemme lik.*

Stor eikeskog

I året 1739 meldte bygdensmann Aslak Amundsen Kjekstad at det i Kjekstadmarka hadde vært en stor eikeskog før hans tid. Og

han hadde vært eier av Kjekstad fra 1688. Altså før jernverket ble bygget. Men han sier også at det da bare var stubber og forfalne trær tilbake. I følge tradisjonen skulle eika være brukt til bygging av de store orlogsskip. I dag finns nesten ikke eik i Kjekstadmarka. Jeg diskuterte denne problemstillingen med gårdens eier, Paal Kjekstad, på 1950-60-tallet. Han mente tradisjonen kunne medføre riktighet fordi han mente middeltemperaturen var litt høyere den gang. I dag finnes fortsatt noen kjempestore eiketrær litt sør-øst for bebyggelsen på gården. Og eik kan bli svært gammel. Kanskje de utgjør restene av den store eikeskogen? Og navn som Eikestubben eksisterer fortsatt. Dette var i sin tid en husmannsplass under Kjekstad og nær Asker grense. Men plassen ble fraflyttet på slutten av 1800-tallet.

Stedsnavn forteller

I dag er det stedsnavnene som til daglig minner oss om jernverket. Fra kullbrenningens tid har vi i Kjekstadmarka: Brenninga, Brenningsmyr, Brenningsdalen, Brennadalen, og Kølabonn-grana. Og navn som Værkensvann, Værkenselva, Værkensfossen og Værkensmåsan minner oss om Jernverket. Men disse siste navnene finnes altså i nabobygda Asker.

Verkets skjebne

Plassen her tillater ingen fullstendig beskrivelse av verket. Vi tar bare med noen setninger. Grunnleggeren kom snart i økonomiske



Denne kjempestore øvnsplata fant vi på Asker Museum. Den har kong Frederik 4's kronede merke. Han besteg tronen 1699, omtrent samtidig som Dikemark Jernverk startet produksjonen. Vi kan lese DIKEMARK ♂ WERK nederst på plata.

vanskeligheter, og verket skiftet deretter eier flere ganger. Driften ble derfor vekslende. Snart tok også den drivverdige malmen i nærområdet slutt. Noe malm ble brutt ut i Hurum, på Huseby gårds grunn i sørenden av Husebykollen. Dette fjellet blir gjerne kalt Malmåsen. Fra ca. 1720 ble malmen tatt sjøveien fra Arendal og Kragerø og kjørt videre på sledeføre opp til verket. Noe senere hentet man malm fra Bærums Verks gruver. Det var særlig den vanskelige tilgang på malm som førte til at driften ble nedlagt i 1804. Og Røyken-bondens leveringsplikt av skogsvirke opphørte.

Hvis du i dag vil se noen av Dikemark Jernverks produkter bør du besøke Folkemuseet på Bygdø. Der er 5-6 meget kunstferdige ovner utstilt. De er produsert i årene 1723 - 1781. Og kanskje finnes det fortsatt noen rundt om i Røyken?

Kilder:

Boka "Røyken bygd før og nu" av Anders Killingstad, 1928
Boka "Jern" av Georg Brochmann, 1939
Boka "Asker" av Halvard Torgersen, 1941
Gyldendals store konversasjonsleksikon, 1972
Avisen "Smånytt" nr. 26, 5. august 1980
Boka "Norges Konger" av Vera Henriksen, Øystein Rian, Johan Hjort og Tim Greve, 1987
Folketellinger på Internett.
Samtaler med Paal Kjekstad på 1950 og -60-tallet.

Ole Sønju

Hva man ofte kommer borti når man driver med slektsforskning

I over 40 år har jeg drevet med slektsforskning og har igjennom disse årene notert ned titalls tusen navn. Noe ligger på mine slektssider på nettet og andre ligger på min PC for videre behandling. Da planen nå er og gi ut en slektsbok må jeg ha noe mer fyldig stoff enn bare navn og datoer. I undersøkelsene om boforhold, eiendommer osv. kommer man borti ordene markabol, skinn, huder og øyrer, pluss en hel haug med andre ord på mål og verdier. Og huske betydningen av alt dette er ikke lett men jeg har det nedskrevet og gjengir det her slik at andre også kan benytte seg av det. Man finner også alt dette og mere til på nettet.

De eldste kilder vi har i gårdshistoria er gjerne jordbøker som gir opplysninger om hva kirke og stat eide og hva de enkelte bruk skyldte i skatt. De fleste bønder var leilendinger, men eide ofte en mindre del av den jorden de brukte. Jordleie eller landskyld var gjerne utregnet i pengeverdi, selv om gårdsprodukter, som smør og huder ble brukt til betaling. Vi har

markabol, øyresbol, ertogsbol og penningbol etter som hvor stor landskyld gården skulle svare.

1 mark = 24 ertog = 480 penning. For å gi en tanke om størrelsen av den her nevnte mynt, kan nevnes at ei ku på 1300 – tallet var verdt 6 øyre og ei hud 2 øyre. Landskylda var omkring 1/6 av kornavling og avdrått til sammen. Dette var før svartedauen. Men da folketallet gikk tilbake måtte landdrottene nøye seg med mindre landskyld. Man regner med at landets kornavling omkring år 1400 bare var 35 % av det de var før svartedauen, så mange åkrer var nok grodd igjen.

Tiende ble betalt med korn, og ble delt i 4 parter: ¼ til bispen, ¼ til kirken og ¼ til fattigfolk. Om den siste fjerdeparten, «bondeluten», var det senere strid. Andre gamle skatter var *leidang* og *vissøre*, dette var verdslige skatter.

Vi hører ofte om *fullgard* og *halvgard*. En fullgard var 2,5 – 4 markbol og kunne ha en åkervidde på 40 – 70 mål og 12 – 20 kyr. En halvgard var omkring 1,5 markbol og kunne

ha 25 – 30 mål åker og 7 – 8 naut. Den kalles også *envirket* – *bruk*, fordi det ikke trengtes mer enn en fullvoksen kar på bruket. Dette var på 1300 – tallet.

På 1500 – tallet er det nevnt 3 slags gårder: *fulgårder*, *halvgårder* og *ødegårder*. De siste er da mindre bruk som ventelig har ligget øde og er gjenopptatt.

Uti 1600- tallet kommer endelig *husmannsplassene* til.

Etter eneveldets innførelse 1660 ble embetsverket sterkere utbygd og vi får mer sammenhengende skriftlige oppgaver. Samtidig begynner jordsalget til leilendingene, så selveiertallet stiger. Men skattene, med all slags ekstraskatt, skyssplikt og ytelser var en tung plikt å bære.

På grunnlag av den gamle landskyld utviklet det seg nå en fullstendig *matrikulering* av all jord. – altså et register med skattetakst, som kunne tjene som målestokk for skyldsetning.

1500 – tallet er en overgangstid, da den gamle landskyld i mark og øyre mer og mer ble omlagt til huder og skinn. Men skatter og avgifter ble betalt in natura, og skylden regnes derfor i de forskjellige varer som korn, smør, fisk, huder og jern.

I 1665 ble det bestemt fra høyeste hold at all landskyld skulle regnes i korn, smør eller tørrfisk. Men det ble nå likevel *huder* og *skinn* som de følgende århundre ble brukt som målestokk for jordeiendommene på disse kanter av landet.

Skal vi kunne danne oss noe begrep om hva som menes med at en mann selger f. eks. 2 skinn av sin gård på 1 hud, da må vi kjenne

det innbyrdes forhold mellom disse måleenheter.

Det gikk 12 kalveskinn på 1 hud, og når det står bare skinn, menes det kalveskinn. Ellers var 1 hud = 2 bukkesskinn = 4 geiteskinn = 8 saueskinn. Av viltskinn forekommer mårskinn (ofte skrevet mordskinn), som regnes lik 1 hud. Gråskinn d.v.s. ekornskinn, gikk det 32 av på 1 hud. Endelig har vi også fetling (skinn av leggen på dyr), som regnes for $\frac{1}{4}$ kalvskinn.

Forholdet til de andre «species» var en hud = $\frac{1}{2}$ pund smør = $\frac{1}{2}$ skippund tunge (korn) = 1 tønne korn eller mel = 10 lispund. 1 lispund = 4 remål = 24 merker.

Av gårdshistoria vil vi se at det var gode tider med sterk utvikling gjennom det meste av 1600 – tallet, - helt til de svenske herjingene i 1670 – årene (Gyldenløvefeiden). Fra 1611 – 65 økte tallet på skattepliktige bønder til det dobbelte, og skylden ble pålagt.

Matrikkelen av 1667, med sine huder og skinn, ble stående med makt helt til 1838. Vi har også noe som kalles matrikkelen av 1723, men den ble aldri satt ut i livet. Omtrent 1800 må vi være forsiktige med å dra slutninger om gårdenes innbyrdes størrelse av skylden, for det stemmer ofte slett ikke. I 1838 ble så skylden omregnet til daler, ort og skilling; men alt i 1863 var denne matrikkel foreldet, og vi fikk en ny, der skylden var regnet i mark og øre. Samtidig fikk vi gårdsnummer og bruksnummer for de tidligere matrikelnummer og løpenummer.

Svein E. Majerberget

«Norges låver»



Røyken Historielag og Røyken Bondelag inviterer til foredraget "Den store Låvereisa" torsdag 26. mars kl. 18:00 på Kornmagasinet. Vi får besøk av forfatter Eva Røyane og fotograf Oddleiv Apneseth som i fellesskap står bak boka "NORGES LÅVER" Det serveres kaffe og kringle i forkant av foredraget.

Inngang kr. 100,-

VELKOMMEN

RØYKEN BONDELAG
Stiftet 1892

RØYKEN HISTORIELAG
Stiftet 2004

Forfatter Eva Røyane

Annonsen for arrangementet som fant sted på Kornmagasinet 26. mars 2015

Praktboka NORGES LÅVER ble en bestselger i 2014, faktisk var to opplag allerede utsolgt før jul. Forfatter Eva Røyane og fotograf Oddleiv Apneseth tok på seg et stort arbeid med denne boka. Med økonomisk støtte fra Landbruks- og matdepartementet, Riksantikvaren, mange fylkesmenn og landbruksselskap, foretok de «Den store låvereisa» fra nord til sør i landet for å dokumentere hvordan det sto til med landets låver. Boka er også en honnør til låven, «arbeidshesten» blant husa på gårdstunet. Den store røde låven er like typisk for kulturlandskapet som stavkirkene, har noen ment, «Landbrukets katedraler» er en annen karakteristikk.

De har fotografert og beskrevet små og store låver, originale, innholdsrike, dekorerte, typiske for tid og typiske for sted. Størst oppmerksomhet har «enhetslåven» fått, den store røde låven fra begynnelsen av 1900-tallet som erstattet alle de små husene på gården og samlet alle aktiviteter, redskap og husdyr, stall, fjøs, lae, silo, tørke, vognskjul og grisebinge, for ta noe. Av bokas 563 sider er det 26 sider med bilder og kommentarer fra Buskerud, dessverre ikke noe fra Røyken.

I billedforedraget så og hørte vi om mangfoldet og kreativiteten, men også om forfallet, den økonomiske utfordringen med så store hus og om utfordringen med å finne en fornuftig bruk av låven i dag slik at den kan gi inntekter.

Det skulle bli en litt spesiell kveld både for foredragsholderne og tilhørerne. Et dramatisk snøfall (minst 30 cm.) gjorde det delvis uframmommeligg både med bil og tog, og på vei til Kornmagasinet fikk vestlendingene oppleve både stengt vei, trafikkregulering av politi og en svær trailer som hang utfor en veiskulder. Inne på Kornmagasinet var det varmt og godt og god stemning, men utenfor på veien var det brøytebiler og blinklys i ett sett.

Omtrent 30 mennesker våget seg ut på dette foret, og vi regner med at når det ikke kom så mange av Bondelagets medlemmer, så var det rett og slett fordi de måtte ut og rydde snø! Som kjent er det bøndene som rydder Norge!

Inger Drengsrud Førde

Bli med Historielaget til Berlin!

Fra mandag 11. til mandag 18. april 2016

Etter den vellykkede turen til Nederland i april i regi av Røyken Historielag, er det klart for en ny tur: Denne gang til Berlin. Vi skal oppleve mye av kultur og historie og bo sentralt på et meget godt hotell i fem netter- midt i sentrum. Pris: kr 9.990,- pr person.

Det er bussreiseoperatøren Th. Liens Turistbusser som sammen med Røyken Historielag har lagt opp denne turen. Se programmet for detaljer, og legg merke til at vi bør være minst 35 personer for å holde den gunstige prisen.

I tillegg til spennende utflukter og følge av guide på turen gjennom Berlin, er det lagt opp til at deltagerne på egen hånd kan oppleve det de måtte ønske i en av Europas mest spennende byer.

Vi tar Color Line til og fra Kiel. Her er det lunsj og frokost på utreise og 2-retters middag og frokost på hjemreise. Vi skal bo fem netter på Park Inn by Radisson på sentrale Alexander Platz. Her er fem frokoster og tre middager inkludert i prisen.

I tillegg får vi middag i en typisk tysk restaurant med levende musikk. Og vi får middag på en trivelig grillrestaurant med tyske spesialiteter.

Sjåfør på turen er samme Johnny som kjørte oss tur-retur Nederland. Reiseleder er Historielagets egen Per Olav.

For de som velger å reise alene i enkeltlugar og med enkeltrom, er det mulig med et tillegg i prisen på 1.800 kroner t/r for lugar og 1.500 kroner for fem netter på hotellet.

Ønsker oppgradering til utvendig lugar, koster det 900 kroner.

Røyken Historielag ønsker påmelding innen 25. februar 2016, men Th. Liens Turistbusser tar gjerne i mot påmelding allerede nå. For det er dit påmeldingene skjer:

TH. LIENS TURISTBUSSE: Tlf. 32 75 19 22 – epost: thlien@thlien.no

Påmeldingsfrist: 25. februar.

Merk bestillingen "Røyken Historielag/Berlin". Etter påmelding mottas nærmere informasjon om klokkeslett og påstigningssted avreisedagen og mer informasjon om hotell og reisevilkår. Ved påmelding betales et depositum på kr 1.500,- pr. person til Th. Liens Turistbusser.

Berlin med Spreewald

Avreise 11. april 8 dager

Berlin er et av de mest spennende reisemål i vår del av verden. Ved murens fall, har byen gjennomgått en total forandring og er i ferd med å bli den gode gamle, lystige metropolen fra 1920 tallet. Berlin er igjen det samlede Tysklands hovedstad.

Spreewald er et av de flotteste og samtidig et helt unikt naturreservat i Europa. Begrepene Spree og Wald (dvs. elva og dens skog) brukes på et uberørt innenlands delta med ekstremt kompakt nettverk av elver og kanaler som grener seg ut over hundre kilometer. I 1991 ble Spreewald utpekt som et UNESCO biosfærereservat

11.4. Hjemstedet – Color Line.

Vi kjører til Oslo hvor Color Line har avreise kl. 14:00. Vi møtes i Buffetrestauranten for lunsj, rett etter ombordstigning. Kvelden til egen disposisjon. Gratis show i showlounge kl. 19.00 og 21.00, kan anbefales og eller båtens øvrige fasiliteter.

12.4. Kiel - Celle - Berlin.

Frokost om bord. Vi setter kursen til Celle, denne vakre middelalderbyen med sine fine bindingsverkshus. Dagens hovedstopp. Vi fortsetter på vei 214 til vi møter A 2 som bringer oss videre til Berlin. Vi stopper på den gamle grensestasjonen Marienborn, i dag bevart som et minnested, fra tiden med et delt Tyskland. Så videre til Berlin og Park Inn by Radisson, Alexander plass. Middag på hotellet.

13.4. Berlin

Frokost. I dag skal vi gjøre oss kjent i byen, vi skal høre historien, oppleve DDR museet mm. Vi får en skandinavisk talende guide i 3 timer. Tid på egenhånd blir det også, kanskje et besøk i et av Berlins største og mest kjente varehus KaDeWe. I kveld skal vi ut å spise middag på Hofbräuhaus, som er et ølbryggeri med live musikk og typisk tysk mat, som Schweiahaxe etc. vi sitter på trebenker, langbord. Gemytlig! 3 retters middag.

14.4. Berlin – Spreewald.

Frokost og avreise sydover til Spreewald området. I dette området er de ikke mange veier, alt forgår på elvene/kanalene. Derfor heter det også et "Biosfærereservat". Vi kjører til byen Lubbenau som er utgangspunktet for all trafikk. I løpet av 4 timer skal vi se, høre og oppleve en unik atmosfære inne i dette området. Dagens lunsj er inkludert og blir servert inne i området. Middag på hotellet.



15.4. Berlin – Potsdam

Frokost og utflykt til Potsdam. Potsdam var setet for en viktig konferanse mellom de allierte kort tid etter den andre verdenskrig. På slottet Cecilienhof møttes Josef Stalin, Winston Churchill (senere Clement Attlee) og Harry S. Truman for å diskutere hvordan det okkuperte Tyskland skulle forvaltes, den såkalte Potsdamkonferansen. Vi besøker selvfølgelig Sanssouci slottet og der tilliggende parkområde. På vei til og fra kjører vi over Glienickebroen som ble brukt som utvekslingssted for spioner da Tyskland var delt.

Middag i kveld blir på Restaurant Escados, trivelig grillrestaurant med gode kjøttretter.

16.4. Berlin

Frokost og dagen til fri disposisjon.

Middag på hotellet.

17.4. Berlin – Kiel

Frokost og tidlig avreise. Båtavgang fra Kiel kl. 14.00.

2 retters middag i a la carte restauranten akterut i båten, 1 enhet drikke er inkludert.

18.4. Oslo – Hjemstedet.

Mens båten seiler inn Oslofjorden nyter vi en lang og god frokost. Ankomst Oslo kl. 10.00. Beregnet ankomst Slemmestad og Røyken ca. kl.11.30

Pris kr. 9.990,- p p som inkl.

- Bussreisen med topp moderne turistbuss.
- Color Line T/R, innvendig dobbelt lugar.
- Lunsj på utreisen, 2 frokoster og 2 retters middag på båten.
- 5 overnattinger på Park Inn.
- 5 frokoster, 3 middager på hotellet
- 1 middag på typisk tysk restaurant med live musikk.
- 1 middag på trivelig grillrestaurant.
- 3 timers by sightseeing med skandinavisktalende guide.
- Kanaltur i Spreewald med lunsj.
- Reiseleder Per Olav og sjåfør Johnny.

Tillegg:

Enkeltrom i Berlin Kr 1.500,- for 5 netter.

Enkellugar Kr 1.800,- for T/R

Utvendig lugar Kr 900,- per lugar T/R

Prisen er beregnet ut fra et minimumsantall på 35 personer.



Om Bygdemagasinet

Bygdemagasinet gis ut av Røyken Historielag. Det kommer ut to ganger i året, vanligvis i mai og november, og deles gratis ut til medlemmene. Bladet er ment å være et informasjonsforum for våre medlemmer, men også et sted der medlemmene kan skrive sine innlegg og komme med synspunkter om lagets drift.

BM kom ut første gang i mai 1985. Siden den gang har det i alt kommet ut 67 nummer. Ettersom vi har fått mer moderne hjelpemidler enn det Ole Sønju *rådde over i de første årene*, har bladet øket i volum og format. De første 40 nummer er også bundet inn i permer på 10 i hver bok.

Vi etterlyser stadig bidrag fra våre medlemmer, og en skal være oppmerksom på at vi gjengir artikler slik vi mottar disse, uten å sjekke kilder etc. Kommentarer og kritikk mottar vi derfor med takk. Bladet vil således fremstå som et uformelt forum, og formidler stoff som til dels ikke er gjennomarbeidet, slik en finner det i våre årbøker.

Derfor: Sitter du på stoff som kan ha interesse for våre medlemmer, så nøl ikke med å sende det inn til redaksjonen!